

<https://ssoss.ui.ac.ir/?lang=en>

Strategic Research on Social Problems in Iran
E-ISSN: 2645-7539
Vol. 11, Issue 4, No.39, Winter 2023, pp. 123-151
Received: 19.11.2022 Accepted: 20.06.2023

Research Paper

Influential Factors in the Formation and Continuity of Prostitution and Exiting from it: A Qualitative Study

Nastaran Zomorodian

Master of Sociology, Social Researcher, Mashhad, Iran
zomorodian20@gmail.com

Hossein Akbari*

Department of Social Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
h-akbari@um.ac.ir

Introduction

Prostitution is widely recognized as a form of social deviance and sexual exploitation. It inflicts a lasting harm upon societies, families, and individuals. This phenomenon exhibits diverse dimensions across different cultures and societies; yet, there exists a common thread: its global nature and transformation of bodies into commodities facilitate a lucrative and opportunistic industry. Essentially, the dynamics of supply and demand, as well as involvement of intermediaries like pimps, plays a pivotal role in this relationship. Gaining a comprehensive understanding of the intricacies surrounding these aspects is crucial for comprehending the underlying conditions that contribute to the persistence of this issue and devising effective solutions to put an end to this destructive cycle.

Materials and Methods

This study aimed to identify the factors that influenced the formation and continuity of prostitution and exiting from it. To achieve this goal, a qualitative approach was employed by utilizing the phenomenological strategy. The decision to use this method was based on the nature of the required information and the limited access to the target population for using quantitative methods. The study adopted an exploratory and non-confirmatory approach to collecting the data and gathering the necessary information. Through discussions and interviews, the factors and conditions experienced by the individuals involved in prostitution were unveiled. The data were collected through narrative and semi-structured interviews and a thematic analysis was applied to analyze the interviews and extract the prevalent themes related to the investigated issue. In this study, after conducting and implementing the interviews, their analysis was initiated following the steps outlined by Braun and Clarke. To achieve this purpose, the conducted interviews were thoroughly examined several times to effectively comprehend the data. Subsequently, the primary concepts were extracted from the

written semantic expressions and the primary codes were generated.

A purposive sampling method was employed. The interviews were conducted with 15 women residing in the rehabilitation centers in Mashhad to achieve the data saturation, which was determined via repetition of the received information. The analysis units in this research were the women, who were approached during the interviews, and their ages ranged from 14 to 40 years considering distribution of the population.

Discussion and Conclusion:

The phenomenon of prostitution is complex and multifaceted. It is influenced by a multitude of factors that come together at various stages. While the narratives provided by the interviewees might have some differences, it was possible to identify a general framework that outlined the key elements involved.

The findings of this study emphasized the pivotal role of family dysfunction in the development of prostitution. Factors, such as parental addiction, divorce, economic and cultural poverty within the family, lack of social support and

*Corresponding author

Zomorodian, N., & Akbari, H. (2023). Influential factors in the formation and continuity of prostitution and exiting from it: A qualitative study. *Strategic Research on Social Problems in Iran*, 11(4), 123-151.

2645-7539 / © University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<https://doi.org/10.22108/srsp.2023.135610.1859>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.26457539.1401.11.4.6.3>

affection, physical and psychological violence, parental prejudice and restrictions, along with the presence of deviant individuals among relatives and their influence, all contributed to the emergence of various deviations, including prostitution. Additionally, this investigation revealed several influential categories of conditions in the formation and perpetuation of prostitution.

These conditions encompassed familial background circumstances (parental addiction and divorce, economic and cultural poverty within the family, lack of social support and affection, physical and psychological violence, and parental prejudice and restrictions), individual issues (addiction, early-age marriage, mental and psychological disorders, and depression), precipitating circumstances (financial needs, fleeing from home, and lack of temporary accommodation), and exacerbating conditions (the role of intermediaries enticing individuals into prostitution, forced prostitution by parents, and modeling and adoption of deviant behaviors from relatives). Moreover, consolidating conditions, such as earning a substantial income from prostitution, job convenience, covering addiction expenses, and unmet sexual and emotional needs, significantly contributed to the continuity of this phenomenon. Lastly, inhibiting conditions like marrying a desired partner, severing ties with intermediaries, and overcoming addiction played a role in exiting from prostitution.

Keywords: Prostitution, Influential Factors, Formation, Continuity, Exiting

References:

- Abdollahi, M. (1999). Obstacles of legalism in Iran, *General Culture*, (20-21), 126-130. [In Persian]
- Ackerman, N. W. (1958). *The psychodynamics of family life*. New York, Norton, 23, 17-20.
- Ahmadi, H. (2005). *Sociology of deviations*, Tehran: Samt. [In Persian]
- Alavi, H. (2010). The Influence of Social Factors on Individuals' Inclination towards Addiction, Theft, and prostitution. *Islam and Educational Studies*, 2(2), 5-20. [In Persian]
- Aliverdinia, A., Riahi, M., & Mousavi Chashmi, M. (2007). *Sociological study of delinquency: an empirical test of agnew's general pressure theory*, *Sociology of Iran*, 8(2), 83-111. [In Persian]
- Alzoubi, R. Q. (2018). Should female prostitution be legalized? an opinion survey of Jordanian citizens living in the united states. *Criminology Student Work*, 2, 1-11.
- Ashoori, M., & Varvayi, A. (2010). Family and prostitution. *The Journal of Private Law Studies*, 40(1), 1-20. [In Persian]
- Baker, L. M., Dalla, R. L., & Williamson, C. (2010). Exiting prostitution: An integrated model. *Violence Against Women*, 16(5), 579-600.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New York: General Learning Press.
- Benoit, C., Smith, M., Jansson, M., Magnus, S., Flagg, J., & Maurice, R. (2018). Sex work and three dimensions of self-esteem: Self-worth, authenticity and self-efficacy. *Culture, Health & Sexuality*, 20(1), 69-83.
- Bhat, R. A., & Rajeshwari, R. (2022). Social evils and their impact on society in valley of Kashmir during dogra rule from 1846 to 1947. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 21(3), 1417-1419.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Creswell, J.W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. 4th Edition, SAGE Publications, Inc., London.
- Cimino, A. N. (2019). Uncovering intentions to exit prostitution: Findings from a qualitative study. *Victims & Offenders*, 14(5), 606-624.
- Dennis, J. P. (2008). Women are victims, men make choices: the invisibility of men and boys in the global sex trade. *Gender Issues*, 25, 11-25.
- Didban-e-Iran. (2018). *Why are those who request sexual services not dealt with/statistics of Special women (sex workers) in Iran*. <https://www.didbaniran.ir/fa/tiny/news-44021>. [In Persian]
- Edlund, L., & Korn, E. (2002). A theory of prostitution. *Journal of Political Economy*, 110, 181-214.
- Freeman, J. (2009). *The feminist debate over prostitution reform*. In Weisberg, D. K., & Steinberg, R. J. (Eds.). *Applications of feminist legal theory to women's lives: Sex, violence, work and reproduction*. Temple University Press.
- Ghasemi, M., & Hashemi, A. (2019). Conducting research using thematic analysis method: a practical and step-by-step guide for learning and teaching (Case of Study: Music consumption of post-graduate students of Ilam University). *Ilam Culture Quarterly*. 20(64-65), 7-33. [In Persian]
- Gesser, N., & Shdaimah, C. S. (2021). I'm doing everything right all over again: how women manage exiting street prostitution over time. *Journal of Qualitative Criminal Justice & Criminology*, 10(4), 151-168.
- Ghorbani, A., Kermani, M., Behrovan, H., & Akbari, H. (2017). Prostitution: Social imposition or personal choice: A qualitative analysis. *Social Work Research Journal*, 12(3), 143-184. [In Persian]
- Giddens, A. (1997). *The transformation of intimacy: Sexuality, love and eroticism in modern societies*. Cambridge, Polity.
- Goleman, D. (1995). *What's your emotional intelligence quotient? You'll soon find out*. Utne Reader.
- GolshanFoomani, M., & Bahari, R. (2013). Social Participation Status among Street People (A Comparative Study in Tehran, Isfahan, Shiraz, Kermanshah, and Rasht in 2011). *Social Research*, 18(6), 157-178. [In Persian]
- Gregersen, E. (1983). *Sexual practices: The story of human sexuality*. F. Watts.
- Haqiqatdost, Z. (2004). The Effect of Factors that Make the Girls Run Away from Home. *Social Welfare Quarterly*, 4(13), 251-266. [In Persian]
- Hardman, K. (1997). A social work group for prostituted women with children. *Social Work with Groups*, 20(1), 19-31
- Hooman, H., & Livarjani, S. (2008). Assessing Validity, Reliability, and Standardization. *Journal of Educational Sciences*, 1(1), 147-162. [In Persian]
- larijani, M. & Mirhosseini, Z. (2019). The Hidden Half Life of Prostitute Women. *Strategic Research on Security and*

- Social Order*, 8 (2), 45-64. [In Persian]
- ILO. (2017). *Global estimates of modern slavery: Forced labour and forced marriage*. International Labour Office (ILO), Geneva.
- LotfiKhachaki, T., Akbari, H., Kermani, M., & ImaniJajarmi, H. (2022). Survival Strategies of Poor People in Mashhad City. *Journal of Applied Sociology*, 33(1), 133-158. [In Persian]
- Kalantari, S., Rabbani, R., Sedaghat, K. (2005). The relation between poverty and illegality construction of social pathogens. *Social Welfare Quarterly*. 5(18), 65-90. [In Persian]
- Kofod, J. (2018). Business women and exit programs. *SAGE Open*, 8(4), 1-18.
- Lee, J. (2001). The people make the process: Commitment to employees, decision making, and performance. *Journal of Management*, 27(2), 163-189.
- Lépine, J. P., & Briley, M. (2011). The increasing burden of depression. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 7(1), 3-7.
- Madani Ghahfarokhi, S., Raeesdana, F., & Roshanfekr, P. (2012). Street prostitution market of women in Tehran metropolis. *Iranian Journal of Social Studies*, 6(1), 24-1. [In Persian]
- Mears, A., & Connell, C. 2016. The paradoxical value of deviant cases: toward a gendered theory of display work. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 41(2), 333-359.
- Merton, R. K. (1996). *Social problems and social theory, contemporary social problems*. New York, Harcourt, Brace, World.
- Meshkani, M., & Meshkani, Z. (2002). Assessing the impact of internal and external family factors on juvenile delinquency. *Iranian Journal of Sociology*, 4(2), 3-25. [In Persian]
- Mirabi, S., & Fooladian, M. (2019). Identifying causes and influencing processes of the phenomenon of prostitution (Case Study: Mashhad City). *Iranian Journal of Social Problems*, 8(1). [In Persian]
- Mohamadpoor, A. (2013). *Qualitative research method anti-method (logic & design in qualitative methodology)*, Tehran: Sociologists. [In Persian]
- Momeni, P. (2002). Lawlessness, its causes & factors, *Advocacy Magazine*, 5, 3-35. [In Persian]
- Monroe, J. (2005). Women in street prostitution: The result of poverty and the brunt of inequity. *Journal of Poverty*, 9(3), 69-88.
- Moslemi Bidhendi, P., Aghabakhshi, H., & Esmaili, A. (2013). Meeting the emotional needs of women by men and its role in women's prostitution. *Social Research*, 19(6), 65-82. [In Persian]
- Nanavi, N. (2007). The Study of the Economic Factors Affecting the Orientation towards Social Deviance and Law Enforcement Measures - A Case Study: Street Prostitution in the City of Andimeshk. *Master's thesis, Islamic Azad University, Science and Research Branch*. [In Persian]
- Narenjiha, H. (2007). *Rapid assessment of substance abuse situation in Iran*, research project, University of Welfare and Rehabilitation Sciences and Dariush Institute. [In Persian]
- Narimani, M. (2014). Examining different dimensions of quality of life in the children of drug addicts, *Scientific Research Journal of Rural Development*, 1(6), 108-122. [In Persian]
- Nasir, R., Zamani, Z. A., Ismail, R., Yusoff, F., & Khairuddin, R. (2010). Self-esteem and cognitive distortion among women involved in prostitution in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 1939-1944.
- Pujhana, I. K. W., & Lestari, M. D. (2021). The dynamic of intimacy in prostitution. *Buletin Psikologi*, 29(1), 116-129.
- Qayyum, S., Iqbal, M. M. A., Akhtar, A., Hayat, A., Janjua, I. M., & Tabassum, S. (2013). Causes and decision of women's involvement into prostitution and its consequences in Punjab, Pakistan. *Academic Research International*, 4(5), 398-411.
- OliayiZand, S. (2004). Background Factors Leading to Prostitution. *Research Deputy of the University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences*. [In Persian]
- Olyaeizand S. (2002). Inappropriate Marriage, A Risk Factor for prostitution. *Social Welfare Quarterly*. 2(5), 119-142. [In Persian]
- Rabani Khorasgani, A. & Farzaneh Ghane, A. (2015). A Study of the Lived Experiences of Street Women (Case Study: Yazd and Isfahan Cities). *Strategic Research on Security and Social Order*, 4(2), 49-68. [In Persian]
- Rashidi, A. & Barati, M. (2016). Studying the Conditions of Women Prisoners and Their Rehabilitation Methods: A Case Study of Arak Prisoners. *Women's Research Journal*, 7(17), 67-93. [In Persian]
- Robertson, A. M., Syvertsen, J. L., Amaro, H., Martinez, G., Rangel, MG. Patterson, T. L., & Strathdee, S. A. (2014). Can't buy my love: A typology of female sex workers' commercial relationships in the mexico-u.s. border region. *The Journal of Sex Research*, 51(6), 711-720.
- Sallmann, J. (2010). Living with Stigma: Women's experiences of prostitution and substance Use. *Affilia: Journal of Women and Social Work*, 25 (2), 146-159.
- SayahSayari, N. Hasan-Shahi, H. & Ranjgar, B. (2010). The Relationship between Identity and Marital Infidelity. *Behavior*, 4(16), 67-74. [In Persian]
- Sedigh Sarvestani, A. (2006). *Islamic system & the issue of prostitution*, Qom: Office of Womens Studies & Research. [In Persian]
- Shirkhani, F. (2007). Causes and Factors Driving Women towards Addiction. *Master's thesis*. [In Persian]
- Sutherland, E. H. (1949). *Principles of criminology*. Chicago: Lippincott.
- Scott, J., & Marshall, G. (2009). *A dictionary of sociology*. (Eds.) Oxford University Press, USA.
- Varvai, A., Niazkhani, M., & Kalaki, H. (2010). Investigating the impact of economic factors on the tendency to social anomalies and the policing-social solutions to prevent it/case study: street prostitution. *Social Order*, 2(1), 120-125. [In Persian]
- Wallerstein, J. S., & Kelly, J. B. (1976). The effects of parental divorce: Experiences of the child in later latency. *American Journal of Orthopsychiatry*, 46(2), 256-269.
- Whitman, T. L., & Shivers, C. (2009). Religiosity, spirituality, and socioemotional function in mothers of children with autism spectrum disorder. *Journal of*

- Autism and Developmental Disorders*, 39(5), 706-719
- Yasin, R., & Namoco, S. I. O. (2021). Prostitution: a new dynamic of discrimination. *Gender in Management: An International Journal*, 36(4), 553-567.
- Yousefi, A., & Akbari, H. (2013). *The state of committing crime and transformation in the pattern of crime in Iran, in the social report of the country*, Volume 1, Tehran: Ministry of Interior Publications, 321-388. [In Persian]
- Zaitseva, M., Kawamura, T., Loomis, R., Goldstein, H., Blauvelt, A., & Golding, H. (2002). Stromal-derived factor 1 expression in the human thymus. *The Journal of Immunology*, 168(6), 2609-2617.
- Zomorodian, N., & Akbari, H. (2021). Formation process of couples' Extramarital relations. *The Journal of Social Work Research*, 28(8), 227-262. [In Persian]

پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران

سال یازدهم، شماره پیاپی (۳۹)، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۱، ص ۱۲۳-۱۵۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۲۸

مقاله پژوهشی

شروط مؤثر بر شکل‌گیری، تداوم و خروج از روسپیگری؛ یک مطالعه کیفی

نسترن زمردیان، کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، پژوهشگر اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد،

ایران

zomorodian20@gmail.com

حسین اکبری ^{ID}، دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

h-akbari@um.ac.ir

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی شروط مؤثر بر شکل‌گیری روسپیگری، تداوم و یا خروج از آن انجام شده است. این مطالعه با روش کیفی و راهبرد پدیدارشناسی و نمونه‌گیری هدفمند با ۱۵ نفر از زنان آسیب‌دیده مستقر در مراکز بازپروری مشهد، به روش مصاحبه روایتی و نیمه‌ساختاریافته و تا دستیابی به اشباع اطلاعاتی انجام شد. نتایج تحقیقات نشان داده‌اند برای شکل‌گیری و حفظ روسپیگری، چند دسته شرایط مؤثرند؛ شامل شرایط زمینه‌ای خانوادگی (از جمله اعتیاد و طلاق والدین، فقر اقتصادی و فرهنگی خانواده، نبود حمایت اجتماعی و کمبود محبت، اعمال خشونت فیزیکی و روانی و تعصب و اعمال محدودیت توسط خانواده)، مشکلات فردی (شامل اعتیاد، ازدواج غلط در سنین پایین، اختلالات روحی، روانی و افسردگی)، شرایط ایجادکننده (مانند نیاز مالی، فرار از خانه، وجودداشتن مکانی برای اسکان موقت)، شرایط تشدیدکننده (مانند نقش واسطه‌ها در ترغیب افراد به تن‌فروشی، اجبار به تن‌فروشی توسط پدر یا مادر، الگوپذیری و یادگیری رفتار انحرافی از نزدیکان). علاوه بر این، شرایط تثبیت‌کننده (مانند درآمد بالای روسپیگری، سهولت کار، تأمین هزینه‌های اعتیاد، تأمین‌نشدن نیازهای جنسی و عاطفی) نیز در تداوم این پدیده، مؤثر بوده‌اند. در نهایت، شرایط بازدارنده (مانند ازدواج با فرد دلخواه، قطع ارتباط با واسطه‌ها و ترک اعتیاد) نیز، باعث خروج از روسپیگری می‌شوند.

واژه‌های کلیدی: روسپیگری، شروط مؤثر، شکل‌گیری، تداوم، خروج.

* نویسنده مسؤل

زمردیان، ن. و اکبری، ح. (۱۴۰۱). شروط مؤثر بر شکل‌گیری، تداوم و خروج از روسپیگری؛ یک مطالعه کیفی. پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۱۱(۴)، ۱۲۳-۱۵۱.

2645-7539 / © University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<https://doi.org/10.22108/srsp.2023.135610.1859>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.26457539.1401.11.4.6.3>

مقدمه و بیان مسئله

مطالعه سیر تاریخی روسپیگری نشان‌دهنده آن است که این پدیده از کهن‌ترین انحرافات بشری است و از دیرباز به‌عنوان یک واقعیت اجتماعی، وجود داشته است. روسپیگری، جلب توجه جنسی، با هدف کسب نوعی پاداش مالی از سوی فرد روسپی، تعریف می‌شود (Scott & Marshall, 2009). برحسب جنسیت، روسپیگری هم توسط مردان و هم زنان انجام می‌شود. با توجه به اینکه احتمالاً یک پنجم کارگران جنسی مردند (Dennis, 2008)، ولی این عمل عموماً به زنان نسبت داده و مسئله‌ای زنانه محسوب می‌شود. به‌طور کلی حضور بیشتر زنان در تن‌فروشی، به این دلیل است که روسپیگری یکی از معدود منابع درآمدی است که در آن زنان، به دلیل ارزش بالایی که برای بدنشان در بازار تجاری فعلی قائل می‌شوند، نسبت به مردان، مزیت اقتصادی بالاتری دارند (Mears & Connell, 2016). جنبه اقتصادی و اجتماعی روسپیگری در سال‌های اخیر، دیگر محدود به مرزهای جغرافیایی نیست. این جنبه‌ها امروز فراملی شده‌اند. گسترش پدیده قاچاق زنان و دختران و ایجاد شبکه‌های بین‌المللی قاچاق آنان، گردش مالی زیادی را در دنیا ایجاد کرده است. براساس گزارش سازمان بین‌المللی کار، از ۲۵ میلیون نفر کارگر اجباری، ۵ میلیون قربانی استثمار جنسی بوده‌اند (ILO, 2017). مردان، زنان را تا حد اشیا جنسی تصور می‌کنند که این امر آنها را مجاز می‌کند تا زنان را از طریق فحشا، برای ارضای نیاز جنسی خود تحت فشار قرار دهند (Freeman, 2009: 242). همچنین روسپیگری به‌عنوان یک مسئله اجتماعی پیچیده و چند سطحی مطرح می‌شود که گستره ابتلای به آن، از سنین کودکی تا سالمندی را در بر می‌گیرد (Qayyum et al., 2013). بنابر مطالعات، سن شروع روسپیگری در برخی از کشورها مانند آمریکا، بین ۱۲ تا ۱۴ سال است (Monroe, 2005).

از سوی دیگر پدیده روسپیگری، پیامدهای اجتماعی و سلامتی فراوانی دارد، از جمله افزایش تعداد بیماران مقاربتی و گسترش HIV/AIDS، کم‌شدن آمار ازدواج و افزایش نرخ

طلاق، تولد کودکان خیابانی و افزایش سقط‌جنین‌های غیرقانونی (Nasir et al., 2010). این سقط‌جنین‌ها مشکلات جسمی و نازایی را برای زنان ایجاد می‌کند (قربانی و همکاران، ۱۳۹۶). روسپیگری همچنین تعداد کودکان مجهول‌الوالد و فاقد شناسنامه را افزایش می‌دهد. این کودکان مشکلات روحی و روانی زیادی دارند و برای جامعه، مسئله‌زاینده (Qayyum et al., 2013) بنابراین روسپیگری یک تهدیدکننده بالقوه سلامت اجتماعی، به‌ویژه سلامت خانواده محسوب می‌شود. همچنین زنان روسپی، با مشکلات اجتماعی مانند انواع برچسب‌ها و داغ‌نگ (Sallmann, 2010: 151) و انواع مشکلات روان‌شناختی مانند عزت‌نفس پایین و احساس تحقیر روبه‌رو هستند (Benoit et al., 2018).

روspyگری یک مسئله پیچیده و برابندی از عوامل مختلف در سطوح گوناگون است. ابتدا فقر و مشکلات مالی، عامل اصلی در نظر گرفته می‌شوند. تأمین نیاز مالی دغدغه‌ای است که باعث می‌شود زنان برای حل آن، حاضر شوند تن خود را به معرض فروش بگذارند و در این راه به هر مشتری، جواب آری بگویند، حتی اگر این مشتری مشکلات جسمی-جنسی، روحی یا روانی داشته باشد و یا فردی باشد که با قدرت بیان خود، زنان را اغوا می‌کند (Gregersen, 1983). با این حال، مجموعه عوامل مؤثر بر روسپیگری به‌خوبی شناسایی نشده است. فقدان تحقیقات دقیق و علمی، موجب رواج اطلاعات غلط درباره زمینه، ماهیت و علل روسپیگری شده است؛ زیرا ماهیت مسئله و مشکلات گردآوری داده‌ها و اطلاعات در زمینه روسپیگری، همیشه با چالش‌های بسیاری همراه است.

جامعه ایران نیز همانند دیگر جوامع، با پدیده روسپیگری روبه‌رو بوده و هست، هرچند آمارهای مستندی در این زمینه وجود ندارد، برآوردها نشان از افزایش آن در جامعه دارد. براساس آمارهای سازمان بهداشتی، سالیانه ۹۵۰ زن ویژه در ۲۴ مراکز بهداشتی پذیرش می‌شوند که عمدتاً از طبقات فوق‌العاده پایین‌اند و فقر و مشکلات شدیدی از جمله اعتیاد، دارند (دیده‌بان ایران، ۱۳۹۷). همچنین تعداد دستگیرشدگان کل جرایم

(1927)، وجود همبستگی معنادار میان جرم و بزهکاری و عواملی مانند سن، جنسیت و رشد جمعیت شهرنشین نشان داده شده است. از این دیدگاه، شرایط اجتماعی در گرایش به بزهکاری و رفتارهای ضد اجتماعی، از جمله روسپیگری مؤثر است (Robertson et al., 2014).

بررسی دیدگاه‌های جامعه‌شناختی آسیب‌های اجتماعی، نشان از تأثیر وضعیت و شرایط اقتصادی در افزایش بروز مسئله روسپیگری دارند. در این بین، سه دسته از نظریه‌ها، تبیین واضح‌تری از رابطه عوامل اقتصادی با آسیب‌ها و جرایم اجتماعی دارند که شامل نظریه‌های ساختاری فرصتی، مانند نظریه مرتن (1996)، نظریه‌های فرهنگی به‌ویژه نظریه‌های خرده‌فرهنگ طبقه پایین و نظریه‌های فشار، مانند نظریه فشار آگنیو است که در ادامه به‌طور مختصر بررسی می‌شوند.

نظریه ساختاری فرصت: رابرت مرتن در نظریه ساختاری فرصت استدلال می‌کند در جامعه‌ای که تأکید زیادی بر موفقیت مادی دارد و میزان دارایی را معیار موفقیت افراد می‌شناسد، ثروت یک هدف فرهنگی و اجتماعی شناخته می‌شود و بیشتر مردم عملاً می‌پذیرند که موفقیت، قاطعانه با معیار ثروت و مادیات سنجیده می‌شود. گفتنی است که قشر کوچکی در جامعه، دسترسی گسترده‌ای به امکانات و اهداف مالی دارند، ولی قشر وسیع‌تری، دسترسی ناچیزی به شیوه‌های درآمدزا می‌یابند، آن‌چنان‌که موافق و مطلوب معیارهای سنجش موفقیت باشند؛ بنابراین برای گروه مردم (فقر)، ابزار و هدف اجتماعی برهم منطبق نیستند. این گروه هدف را مطلوب می‌دانند، ولی امکان دسترسی به آن را ندارد. از نظر مرتن در این شرایط، مردم فقیر به روش‌های مختلف بر انطباق اجتماعی می‌کوشند. سعی این افراد در گزینش شیوه‌های انطباق با هدف اجتماعی، ممکن است به طیفی از رفتارهای مختلف از قبیل فراهم‌آوردن امکانات جدید برای خود مربوط شود که از طرف جامعه پذیرفته نیست و یا احتمالاً روی‌آوری به رفتارهای

جنسی در کشور، از ۱۱،۲ در هر ده هزار نفر در سال ۱۳۸۰، به ۲۱ نفر در هر ده هزار نفر در سال ۱۳۹۰ افزایش یافته است (یوسفی و اکبری، ۱۳۹۲). براساس اعلام معاون قضایی سازمان زندان‌ها در سال ۱۳۹۴، ۳،۵ درصد زندانیان را زنان تشکیل می‌دهند (رشیدی و براتی، ۱۳۹۵: ۶۶). از سوی دیگر با توجه به منع شرعی و برساخت اجتماعی روسپیگری، مطالعات در این حوزه، رشد چندانی نداشته است. بیشتر مطالعات، تمرکز خود را بر شناخت عوامل مؤثر بر روسپیگری متمرکز و کمتر عوامل تثبیت‌کننده یا عوامل مؤثر بر خروج زنان روسپی از آن را بررسی کرده‌اند. بر این اساس، پاسخ‌دادن به این پرسش که چرا برخی زنان روسپی می‌شوند و تحت چه شرایطی به کار خود ادامه می‌دهند یا از آن خارج می‌شوند، در کانون توجه مطالعه حاضر است.

بنابراین مطالعه حاضر در پی پاسخگویی به سؤالات اساسی زیر است:

شروط مؤثر بر شکل‌گیری پدیده روسپیگری براساس تجربه زیسته زنان روسپی چیست؟

پس از ورود به دنیای روسپیگری، چه عوامل باعث ادامه کار آنها شده است؟

این زنان تحت چه شرایطی، از دنیای روسپیگری خارج می‌شوند؟

مبانی نظری حساسیت‌زا

هرچند مطالعه کیفی، متکی بر نظریات نیست، ولی به‌منظور ایجاد مفاهیم حساس، برخی از نظریه‌های مرتبط، بازبینی شد. از نظر روان‌شناسان، چرایی فحشا، صرفاً به پدیده‌های اجتماعی محدود نمی‌شود، علل روانی مانند گرایش به تنوع‌طلبی، کج‌روی جنسی، ضعف هویت اخلاقی، اختلال در هویت، درجه اعتماد به نفس، بی‌مبالاتی جنسی و سن نیز در آن دخالت دارند (Nasir et al., 2010). از دیدگاه جامعه‌شناسانی چون دورکیم^۱ (1878)، مرتن^۲ (1957)، پارسونز (1942) و پارک^۳

² Merton

³ Parsons & Park

¹ Durkheim

طبقات پایین است که از آن به‌عنوان ملاحظات کانونی، نام برده شده است (کوهن ۱۹۵۵ و میلر ۱۹۵۸ به نقل از احمدی، ۱۳۸۴).

نظریه فشار عمومی: این نظریه سعی می‌کند تا وقوع آسیب‌ها و جرایم اجتماعی را ناشی از فشاری تبیین کند که فرد در زندگی با آن روبه‌رو می‌شود. اگنیو^۱ (۱۹۹۲) بیان می‌کند که بزهکاری، نتیجه مستقیم تأثیرگذاری منفی خشم، ناکامی و احساسات مضر و زیان‌آور است که به‌دنبال مناسبات اجتماعی مخرب و منفی به وجود می‌آید. در حالی که در نظریه‌های فشار، نقش فشارهای اقتصادی از برجستگی بالایی برخوردار بود، در نظریه فشار اگنیو، منابع اصلی فشارها عبارت‌اند از: فشار ایجادشده به‌سبب دسترسی‌نداشتن به اهداف ارزشمند مثبت، فشار در نتیجه حذف انگیزه‌های ارزشمند مثبت از افراد و فشار در نتیجه وجود انگیزه‌های منفی (علی‌وردی‌نیا و همکاران، ۱۳۸۶).

پیشینه تحقیق

در ارتباط با مسئله روسپیگری، تحقیقات متعددی در خارج از کشور انجام شده است که از زوایای متعدد مسئله روسپیگری را بررسی کرده‌اند. در داخل کشور با توجه به ماهیت مسئله روسپیگری و وجود موانع اجتماعی- فرهنگی و قانونی، تحقیقات چندانی در این حوزه انجام نشده است. بیشتر مطالعات در پی توصیفی از وضعیت روسپیگری، بازار آن و عوامل مؤثر بر آن‌اند. در ادامه، خلاصه تعدادی از مقالات مرتبط در خارج و داخل کشور آورده شده است.

غیرقانونی، برای کسب درآمد و ثروت باشد. در مجموع از نظر مرتن، وقتی فقر در جامعه‌ای گسترش می‌یابد که ابزار و امکانات تولید ثروت یکسان توزیع نمی‌شود، استعداد و توانایی اعضای جامعه برای تلاش مشروع نیز، به‌طور یکسان پرورش نمی‌یابد؛ بنابراین در این شرایط باید انتظار داشت که فقرا برای تطبیق‌پذیری، رفتارهای غیرقانونی بیشتری را برای پاسخگویی تقاضاها و رفع نیازهای ضروری خود انجام دهند (عبداللهی، ۱۳۷۸: ۱۲۷؛ مؤمنی، ۱۳۸۱).

نظریه خرده‌فرهنگ بزهکار: نظریه‌های خرده‌فرهنگی، به الگوهای فرهنگی رفتاری توجه کرده‌اند که در ساختار طبقاتی جامعه موجود است و اذعان می‌دارند که جوانان طبقات پایین جامعه در مراکز آموزشی، با ناسازگاری بین ارزش‌های خرده فرهنگ خود و ارزش‌های خرده فرهنگ طبقه متوسط مواجه و مرتکب رفتار انحرافی می‌شوند.

شرط تشکیل خرده فرهنگ جدید، وجود کنش متقابل بین افرادی است که مشکلات سازگاری دارند. تجمع این‌گونه افراد همراه با پیدایش استانداردهای گروهی و چارچوب مرجع ویژه، خرده فرهنگ جدیدی را به وجود می‌آورد. خرده فرهنگ بزهکار، پاسخ دسته‌جمعی جوانان است که در ساخت اجتماعی، موقعیت یکسانی دارند و انتخاب خرده فرهنگ بزهکار به‌طور گروهی، راه‌حلی است برای کسب منزلت و حرمت فرد براساس معیارهایی که انجام آن برای آنها امکان‌پذیر است. گروه‌های بزهکار از این قبیل، از بچه‌های طبقه پایین جامعه تشکیل می‌شود و علت وجودی آن، عکس العمل در مقابل ارزش‌های طبقه متوسط است. نظریه دیگر خرده فرهنگ، بزهکاری جوانان را به تعامل میان آرزوهای جوانان طبقات پایین درباره اهداف موفقیت اقتصادی ایده‌آل و فرصت‌های واقعی را برای نیل به چنین موفقیت‌هایی نسبت می‌دهند. نظریه خرده فرهنگ، این پیش‌فرض را مطرح می‌کند که بزهکاری جوانان طبقات پایین، حاصل برخوردهای طبقاتی نیست، بلکه نتیجه طرفداری عمومی از ارزش‌های فرهنگی

¹ Agnew

جدول ۱- خلاصه پژوهش‌های مرتبط

Table 1- Summary of related researches

محققان	عنوان	روش پژوهش	ابزار پژوهش	جمعیت مطالعه شده	نتایج مهم مطالعه
بهاث ^۱ (2022)	بررسی تاریخی فحشا	مرور نظام متد	فیش برداری	روسپی‌های کشورهای مختلف	طبق بررسی‌های انجام‌شده، روسپی‌های توافقی مستقیماً از مشتریان درآمد کسب می‌کنند، در حالی که روسپی‌های اجباری، ارتباط مستقیمی با مشتریان و درآمد چندانی ندارند؛ زیرا بخش چشمگیری از درآمد آنها به تدارکات، فاحشه‌خانه‌ها و دیگر بازیگران درگیر در تجارت فحشا می‌رسد. روسپی‌گری انبوهی از مسائل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و نیز آثار منفی و مخربی را بر فرد و خانواده وارد می‌کند. کودکان روسپی نیز در خطر آزار و اذیت قرار دارند.
پوزانا و لستری ^۲ (2021)	پویایی صمیمیت در فحشا	مرور نظام متد	فیش برداری	زنان روسپی اندونزی	این مقاله نقش صمیمیت در تن‌فروشی، مرزهای روابط صمیمانه و ارتباط بین صمیمیت و استفاده از کاندوم را بررسی می‌کند. این مقاله به صمیمیت، دل‌بستگی و راحتی اشاره دارد که از نظر روانی برای روسپی‌ها مهم است تا بتوانند رابطه شخصی با مشتریان را حفظ کنند. نتایج نشان داد دو نوع رابطه صمیمی، یعنی صمیمیت به‌عنوان یک رابطه تجاری و صمیمیت به‌عنوان یک رابطه غیرتجاری بین روسپیان و مشتریان آنها وجود دارد.
گسر و شدایمه ^۳ (2021)	«من دوباره همه چیز را درست انجام می‌دهم؛ چگونه زنان در طول زمان، خروج از تن‌فروشی خیابانی را مدیریت می‌کنند؟»	کیفی (قوم‌نگاری)	مصاحبه	دو پاسخ‌دهنده از یک مطالعه قوم‌نگاری دوساله در یک برنامه وابسته به دادگاه در فیلادلفیا	براساس نتایج تحقیق، خروج از تن‌فروشی خیابانی، یک فرآیند پیچیده و بازگشتی است. پاسخ‌دهندگان، انتظارات دیگران و خود و احساس ارزشمندی خود را در چارچوبی از روابط متغیر، فرصت‌های ساختاری، دستاوردها و شکست‌ها مدیریت کردند. در یک زمینه طولی، روابط و موانع ساختاری یکسان، بیشتر تأثیر متفاوتی بر انگیزه زنان برای خروج از روسپیگری در مقاطع زمانی مختلف دارد. مقاله استدلال می‌کند که فرآیند خروج، پیچیده‌تر از آن چیزی است که مطالعات مقطعی پیشین نشان داده‌اند. یافته‌ها برای محققان روسپی‌گری و برنامه‌هایی برای خروج زنان از روسپی‌گری، پیامدهایی دارد که باید حمایت‌ها و (نداشتن) انگیزه‌ها را به شیوه‌ای بدون قضاوت در راستای این درک متفاوت از خروج در طول زمان، سازمان‌دهی کنند. این امر به‌ویژه در محیط‌های دارای عدالت کیفری، که در آن واکنش‌های تنبیهی عواقب جدی کوتاه‌مدت و بلندمدت دارد، اهمیت دارد.
یاسین و ناموکو ^۴ (2021)	فحشا: پویایی جدید تبعیض	مرور نظام متد	فیش برداری	روسپی‌های ترنسجندر	تراجنسیتی‌ها گروهی اند که در جامعه از آنها غفلت شده است و بیشتر آنهایی‌اند که قادر به یافتن شغل نیستند و در هنگام استخدام، به دلیل هویت جنسیتی خود، حفظ شغل خود را به چالش می‌کشند. این امر باعث می‌شود که آنها در محل کار خود مورد تبعیض قرار گیرند. آنها متعاقباً مجبور می‌شوند محل کار خود را ترک کنند و برای بقای اقتصادی خود، به کار تن‌فروشی مشغول شوند. در زمینه رفتار سازمانی، تبعیض به‌عنوان عامل فحشا بررسی نشد. این مطالعه با ارائه مدلی، تبعیض را یکی از عواملی در نظر می‌گیرد که جامعه ترنسجندر را به مشارکت در روسپیگری مجبور می‌کند.

¹ bhat

² Pujhana & Lestari

³ Gesser & Shdaimah

⁴ Yasin & Namoco

محققان	عنوان	روش پژوهش	ابزار پژوهش	جمعیت مطالعه شده	نتایج مهم مطالعه
چیمینو ^۱ (2019)	کار جنسی و روسپیگری بزرگسالان: از ورود تا خروج	کیفی	مصاحبه	۱۶ کارگر جنسی	خروج از تن‌فروشی، فرآیندی است که درک تجربی کمی از آن وجود دارد. این مطالعه شواهدی از یک نظریه فرآیندمحور را درباره قصد خروج از روسپیگری ارائه می‌دهد که جنبه‌های کلیدی خروج را عملیاتی می‌کند. مصاحبه با ۱۶ نفر که قبلاً و به‌طور فعال سکس می‌فروختند، به تعریف قصد خروج به‌عنوان ترکیبی از زرق و برق و نگرش‌های تشخیص‌خطر، انگ از سوی دیگران مهم، باورهای خودآگاهی انعطاف‌پذیر و عاملیت کمک کرد. یافته‌ها به درک از تغییرات شناختی کمک می‌کنند. زمانی فرد تصمیم به ترک روسپیگری می‌گیرد که بتواند برای آگاهی از ارزیابی آمادگی برای خروج و مداخلاتی آماده شود که قصد خروج را افزایش می‌دهد.
کوفود ^۲ (2018)	زنان تاجر و برنامه‌های خروج	کیفی (قوم نگاری)	مصاحبه	۱۳ نفر از روسپی‌ها و واسطه‌های آنان در دانمارک	مفاهیم نظری، نشانگرهای مرزی و طرح‌واره بدن، برای شناسایی ادراک سلطه‌گران (واسطه‌ها) از خود به‌عنوان زنان تاجر به کار می‌روند که معرف یک مشکل اجتماعی نیستند. مقاله نتیجه می‌گیرد که اگر سلطه‌گران، فرصت‌های مناسبی را برای دنبال کردن یک حرفه متفاوت فراهم کنند، باید عناصر اصلی در این برنامه‌ها تغییر کند و روسپیگری به‌عنوان یک مشکل اجتماعی، با برنامه‌های اجتماعی حمایتی (برنامه‌های خروج) حل شود.
الدوبی ^۳ (2018)	آیا تن‌فروشی زنان باید قانونی شود؟ نظرسنجی از شهروندان اردنی مقیم ایالات متحده	کمی	مصاحبه	شهروندان اردنی مقیم ایالات متحده	تحقیقات قبلی نشان می‌دهد تغییرات مثبت در دیدگاه‌های جامعه درباره فحشا به زندگی بهتر برای کارگران جنسی، خانواده آنها و به طور کلی جامعه منجر می‌شود. برخی از مزایای آن عبارت‌اند از: مراقبت‌های بهداشتی با کیفیت، کاهش بیماری‌ها از جمله STDS، ایمنی در برابر اعمال خشونت‌آمیز و استثمار، همچنین در دسترس بودن حمایت‌های قانونی بیشتر برای کارگران جنسی. یافته‌ها نشان داد تقریباً همه پاسخ دهندگان نگرش منفی نسبت به فحشا دارند و معتقدند کار جنسی، زنان آسیب‌پذیر را استثمار می‌کند. به‌علاوه، بیشتر پاسخ‌دهندگان، روسپی‌ها را از لحاظ اخلاقی «ضعیف» و بی‌دین می‌دانند.
بنوا و همکاران ^۴ (2018)	کار جنسی و سه بعد عزت‌نفس: ارزش خود، اصالت و خودکارآمدی	کمی	پرسش‌نامه	۲۱۸ کارگر جنسی کانادایی	یافته‌ها نشان می‌دهد رابطه بین کار جنسی و عزت‌نفس پیچیده است. بیشتر شرکت‌کنندگان درباره ابعاد متعدد عزت‌نفس بحث کردند و بیشتر درباره این صحبت کردند که چگونه کار جنسی، بر احساس آنها از خودشان، تأثیر مثبت و منفی می‌گذارد. عوامل اجتماعی، موقعیت شغلی و رویدادها و تجربیات زندگی نیز بر عزت‌نفس تأثیر داشتند. تحقیقات آتی باید با در نظر گرفتن عناصری فراتر از ارزش خود، مانند اصالت و خودآگاهی و بررسی چگونگی تلاقی سوابق و انگیزه‌های فردی کارگران جنسی با این سه بعد، رویکرد پیچیده‌تری را برای درک این موضوعات اتخاذ کند.
نصیر و همکاران ^۵ (2010)	عزت‌نفس و تحریف شناختی	کمی	پرسش‌نامه	۴۰۱ زن روسپی مالزیایی، ۲۲۶	نتایج این مطالعه نشان داد عزت‌نفس غیرمسلمانان نسبت به روسپی‌های مسلمان بالاتر است، در حالی که روسپی‌های مسلمان در

¹ Cimino

² Kofod

³ Alzoubi

⁴ Benoit et al.

⁵ Nasir et al.

محققان	عنوان	روش پژوهش	ابزار پژوهش	جمعیت مطالعه شده	نتایج مهم مطالعه
	در بین زنان درگیر در روسپیگری در مالزی			مسلمان و ۱۷۵ غیرمسلمان در سنین بین ۱۸ تا ۵۴ سال	مقایسه با روسپی‌های غیرمسلمان به‌طور معنی‌داری، تحریف شناختی بیشتری داشتند. همچنین نتایج نشان داد بین عزت‌نفس و تحریف شناختی، همبستگی منفی معناداری وجود دارد؛ به این معنی که وقتی عزت‌نفس بالا بود، تحریف شناختی روسپی‌ها پایین بود و برعکس.
بیکر و همکاران ^۱ (۲۰۱۰)	خروج از تن فروشی: یک مدل یکپارچه	مرور نظام متد	فیش برداری	زنان روسپی در مطالعات مختلف	خروج از تن‌فروشی در سطح خیابان، یک فرآیند پیچیده است. مطالعات اندکی این فرآیند را در چارچوب مفهومی رسمی توصیف کرده‌اند. این مقاله دو مدل کلی و دو مدل خاص فحشا و کاربرد آنها را در فرآیند خروج بررسی می‌کند. همچنین موانعی شناسایی می‌شوند که زنان روسپی هنگام تلاش برای ترک خیابان‌ها با آن مواجه می‌شوند. براساس چهار مدل، موانع، ادبیات روسپیگری و تجارب نویسندگان با زنان تن‌فروش، یک مدل شش مرحله‌ای یکپارچه جدید، که از نظر دامنه جامع و حساس به تلاش‌های زنان برای خروج از روسپیگری است، پایه‌ای برای ادامه تحقیقات ارائه شده است.
ربانی خوراسگانی و قانع عزیزآبادی (۱۳۹۴)	بررسی تجارب زیسته زنان روسپی (مورد مطالعه: شهرهای یزد و اصفهان)	کیفی	مصاحبه	۱۱ زن روسپی	نتایج حاکی از درگیر شدن افرادی از قشرهای گوناگون جامعه در این پدیده است که این اختلاط و آمیختگی بر پیچیدگی موضوع می‌افزاید. سبک زندگی بسیار متفاوت زنان روسپی، نوع متفاوت نگرش آنان به نیازهای زیستی، روابط اجتماعی و اعتقادات مذهبی، انحرافات جنسی که به‌طور روزمره تجربه می‌کنند و داغ‌نگی که به واسطه این نوع سبک زندگی بر پیشانی‌شان نقش بسته است، از جمله مواردی است که از تجربه زیسته زنان روسپی جادانشدنی است.
مسلمی بیدهندی و همکاران (۱۳۹۲)	نحوه تأمین نیاز عاطفی زنان از سوی مردان و نقش آن در روسپیگری زنان	کمی	پرسش‌نامه	۲۰۶ زنی که به جرم روسپیگری در زندان‌های رجایی شهر، اوین، ورامین دوران محکومیت خود را سپری می‌کردند	یافته‌ها نشان می‌دهند نحوه تأمین نیاز عاطفی زنان از سوی مردان با ۹۵ درصد اطمینان، ارتباط معناداری با روسپیگری زنان دارد. با توجه به یافته‌ها می‌توان دریافت که نحوه تأمین نیاز عاطفی زنان از سوی مردان نقش مؤثری در به روسپیگری کشاندن زنان داشته است.
گلشن فومنی و همکاران (۱۳۹۲)	وضعیت مشارکت اجتماعی در میان روسپیان (مطالعه ای تطبیقی در شهرهای تهران، اصفهان، شیراز، کرمانشاه و رشت) در سال ۱۳۹۰	کمی	پرسش‌نامه و مصاحبه	۱۰۰ نفر از زنان روسپی در شهرهای تهران، اصفهان، شیراز، کرمانشاه و رشت	یافته‌های به دست آمده از نمونه آماری که تعدادشان ۱۰۰ نفر از افراد جامعه آماری زنان روسپی در مراکز مداخله در بحران شهرهای فوق بودند، نشان داد میزان مشارکت در بین گروه‌های گوناگون روسپیان در این شهرها متفاوت است و این تفاوت در سطح ادرصد و فاصله اطمینان ۹۹ درصد معنادار است.
مدنی قهفرخی و همکاران (۱۳۹۱)	بازار تن‌فروشی خیابانی زنان در کلان‌شهر تهران	کمی-کیفی	پرسش‌نامه و مصاحبه	۱۸ زن تن فروش، ۲۱ فرد کلیدی و ۹ گزارش مردم	یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد در بازار تن‌فروشی، تقریباً مثل هر بازار دیگری، قواعد عرضه و تقاضا تأثیرگذار و تعیین‌کننده بسیاری از عوامل‌اند، اگرچه توضیح‌دهنده اصلی‌ترین علت‌ها و آثار نیستند. بررسی اجزای درآمد و نوبت‌های کار روسپیان، نشان داد عواملی مثل

¹ Baker et al.

محققان	عنوان	روش پژوهش	ابزار پژوهش	جمعیت مطالعه شده	نتایج مهم مطالعه
				نگاری	۱. هزینه‌ها؛ ۲. سن فعلی؛ ۳. محل جلب مشتری؛ ۴. نرخ هرنوبت رابطه جنسی (عادی)؛ ۵. شمار مشتریان و ۶. تجربه بر درآمد حاصل از تن‌فروشی آثار معناداری دارند. یافته‌ها نشان می‌دهد الگوی غالب فعالیت روسپیگری خیابانی در ایران، کار فردی است و به معنای اقتصادی بازار روسپیگری در این بخش کاملاً شکل نگرفته است.
میرابی و فولادیان (۱۳۹۸)	شناسایی علل و فرایندهای مؤثر بر پدیده روسپیگری (مورد مطالعه: شهر مشهد)	کیفی	مصاحبه	۱۲ زن روسپی تحت پوشش سازمان بهزیستی شهر مشهد	نتایج حاکی از آن است که شرایط نامناسب خانواده پدری و زندگی زناشویی این زنان، زمینه‌ساز مشکلات متعدد مالی، عاطفی و جنسی در آنهاست. به‌طور کلی نتایج نشان می‌دهد مشکلات عاطفی، مالی و جنسی اولویت‌های اول را در گرایش هر دو گروه زنان مجرد و متأهل به روسپیگری دارند.
لاریجانی و میرحسینی (۱۳۹۸)	نیمه پنهان زندگی زنان تن‌فروش	کیفی	مصاحبه	۱۷ نفر از زنان تن‌فروش	مطابق یافته‌ها، این زنان فعالیت خود را در قالب مفاهیمی چون تن‌فروشی معامله‌گرانه، هنجارسازی‌شده و بازاندیشانه تعریف کرده‌اند که ارتکاب آن برای رفع مسائل و مشکلات معیشتی و حمایتی بوده است؛ اما آنان در عین حال گفته‌اند وجود تسهیل‌کننده‌هایی مانند سرمایه‌های جنسی، بی‌پروایی و ماجراجویی، ره‌بودگی و نیز پایبند نبودن، زمینه‌های انجام این کار را محقق می‌کند.
آشوری و روایی (۱۳۸۹)	خانواده و روسپیان خیابانی	کمی	مصاحبه	۵۱۲ زن روسپی در شهر تهران، شهر ری و شمیرانات	نتایج تحقیق نشان داد بین سن شروع روسپیگری و هریک از متغیرهای هشتگانه تحقیق، شامل بعد خانوار، ساخت خانواده، نظام اخلاقی خانواده، وجود تعارض و تشنج در خانواده، ارضای نیازها در خانواده، نظارت و کنترل خانواده، وجود اعتیاد در خانواده و میزان پایبندی مذهبی در خانواده، رابطه معناداری وجود دارد.
علوی (۱۳۸۹)	تأثیر عوامل اجتماعی بر گرایش افراد به اعتیاد، سرقت و روسپیگری	کمی	پرسش‌نامه	۱۰۰ فرد عادی و ۲۰۰ فرد با سابقه اعتیاد، سرقت، روسپیگری در زندان کرمان	نتایج این پژوهش نشان داد افراد با سابقه روسپیگری و انحرافات جنسی نسبت به افراد عادی، زمان بیشتری را به تفریح با دوستان اختصاص می‌دهند و وضعیت دوستان و خویشاوندان آنها به لحاظ اخلاقی نامناسب‌تر است.
ورویی و همکاران (۱۳۸۹)	بررسی تأثیر عوامل اقتصادی بر گرایش به ناهنجاری اجتماعی و راهکارهای انتظامی - اجتماعی پیشگیری از آن (مطالعه موردی روسپیگری خیابانی)	کمی	پرسش‌نامه و مصاحبه	۵۱۲ نفر از روسپیان خیابانی شهر تهران	نتایج این پژوهش نشان می‌دهد از میان ۲۰ عامل، عامل اقتصادی به میزان ۲۰ درصد مؤثر و انکارناشدنی بر گرایش افراد به روسپیگری شناخته شده است؛ به‌طوری که عامل اقتصادی بیشترین قدرت اثرگذاری بر گرایش پاسخگویان به حرفه روسپیگری است.

روش مطالعه

روش پژوهش در مطالعه حاضر، کیفی است. تحقیق کیفی، تحقیقی است که اطلاعات خود را با ارجاع به عقاید، ارزش‌ها و رفتارها در بستر اجتماعی دست‌نخورده به دست می‌آورد (محمدپور، ۱۳۹۲: ۹۳). برای انجام پژوهش از راهبرد پدیدارشناسی استفاده شده است. پدیدارشناسی یکی از روش‌های متداول در تحقیقات کیفی است که برای بررسی تجربیات فردی و تفاوت‌های فردی در تعامل با جهان اجتماعی به کار می‌رود. در این روش، پژوهشگر به دنبال درک عمیق تجربیات فردی درباره یک پدیده است. این روش معمولاً با مصاحبه با افرادی اجرا می‌شود که تجربیاتی مرتبط با پدیده دارند. با تحلیل دقیق و نزدیک به تجربیات افراد، پژوهشگر در درک بهتر پدیده و تفاوت‌های فردی در رابطه با آن می‌کوشد (Creswell, 2013). در روش پدیدارشناسی، محقق با استفاده از مصاحبه و ملاحظه، به دنبال شناخت اعمال و تفکراتی است که افراد در برابر تجربیات دارند و در درک چگونگی تجربه آنها تلاش می‌کند. به عبارت دیگر، این روش به محقق اجازه می‌دهد تا درکی عمیق‌تر از تجربه‌های فردی و اجتماعی افراد به دست آورد و از نگاه افراد به جهان، بیشتر آگاهی پیدا کند. دلیل استفاده از این روش به دلیل ماهیت اطلاعات مورد نیاز و دسترسی‌ناداشتن وسیع به جامعه آماری مطالعه، برای انجام روش‌های کمی است. همچنین مطالعه با رویکردی اکتشافی و نه تأییدی، در پی گردآوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز بوده است. عوامل و شرایطی که زنان روسپی در آن قرار دارند و از آن تأثیر گرفته‌اند، در خلال گفت‌وگوها و مصاحبه‌های انجام‌شده مشخص می‌شوند. تکنیک استفاده‌شده برای گردآوری اطلاعات، مصاحبه روایتی و نیمه‌ساختاریافته بوده و از تحلیل مضمون برای تحلیل مصاحبه‌ها و دستیابی به مضامین فراگیر در ارتباط با مسئله بررسی شده، استفاده شده است.

مطابق با جدول فوق، مطالعات خارجی نشان داد روسپیگری یک مسئله پیچیده و چندجانبه است که تأثیرات فراوانی بر جوامع و افراد دارد. روسپیگری تاریخچه‌ای تاریک و ناپسند دارد و از طریق روسپیگری توافقی و اجباری اتفاق می‌افتد. این مطالعات به نقش صمیمیت و رابطه مشتری‌روسپی، فاکتورهای اجتماعی و فرهنگی در خروج از تن‌فروشی، تأثیر تبعیض و نگرش‌های جامعه درباره روسپیگری و نیاز به حمایت و برنامه‌های خروج توجه کرده‌اند. براساس این مطالعات، از طریق آگاهی اجتماعی و حمایت قانونی، می‌توان بهبود زندگی روسپی‌ها و جامعه را تحقق بخشید.

همچنین با توجه به مطالعات انجام‌شده در ایران، مشاهده می‌شود روسپیگری زنان تحت تأثیر عوامل مختلف قرار می‌گیرد. نتایج مطالعات نشان می‌دهد زنان روسپی از قشرهای مختلف جامعه درگیر این پدیده‌اند و این اختلاط و آمیختگی بر پیچیدگی موضوع تأثیر می‌گذارد. سبک زندگی و نگرش‌های متفاوت زنان روسپی، روابط اجتماعی، اعتقادات مذهبی و انحرافات جنسی، عواملی‌اند که تجربه زنان روسپی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. عوامل دیگری مانند نیازهای زیستی و داغ‌نگ نیز بر نحوه زندگی زنان روسپی تأثیر می‌گذارند. همچنین، نحوه تأمین نیاز عاطفی زنان از سوی مردان و مشارکت اجتماعی در بین روسپیان نیز بر پدیده روسپیگری تأثیرگذار است. الگوی فعالیت روسپیگری در ایران به صورت فردی و با توجه به عواملی مانند هزینه‌ها، سن، محل جلب مشتری و تجربه‌های قبلی شکل می‌گیرد.

همچنان‌که مشاهده می‌شود، مطالعات انجام‌شده در ایران عمدتاً بر الگوهای روسپیگری و عوامل مؤثر بر شکل‌گیری این پدیده متمرکز شده‌اند و بحث تداوم و خروج از روسپیگری در مطالعات داخلی بررسی نشده است. مطالعه حاضر با تمرکز بر این مسئله، در ارائه شروط مؤثر بر تداوم و خروج از روسپیگری می‌کوشد.

رویه انجام کار

در این مطالعه از مصاحبه روایتی و نیمه‌ساختاریافته برای دستیابی به اطلاعات استفاده شده است. در مصاحبه روایتی، از مصاحبه‌شوندگان خواسته شد تا داستان زندگی و نحوه ورود به دنیای روسپیگری را با ذکر جزئیات و به شیوه‌ای روایت گونه نقل کنند. همچنین با چند سؤال، روند مصاحبه‌ها مطابق با اهداف مطالعه هدایت شد. شیوه نمونه‌گیری، هدفمند بوده است. مصاحبه‌ها با ۱۵ نفر از بانوان آسیب‌دیده مستقر در مراکز بازپروری مشهد تا دستیابی به اشباع داده‌ها ادامه یافت که معیار آن تکراری شدن اطلاعات دریافتی است. واحدهای تحلیل در این تحقیق را زنانی تشکیل دادند که در طول مصاحبه‌ها به آنها مراجعه شده و به لحاظ توزیع جمعیت‌شناختی، حداقل و حداکثر سن آنان به ترتیب ۱۴ و ۴۰ سال بوده است. این افراد در شرایط متنوعی درگیر روسپیگری بوده‌اند. پیش از انجام مصاحبه، از افراد رضایت آگاهانه برای انجام مصاحبه گرفته و به مصاحبه‌شوندگان این اطمینان داده شد که اطلاعات هویتی آنان، فاش نخواهد شد. در این پژوهش، تلاش شده است تا به وسیله شیوه اعتبار از طریق مصاحبه‌شوندگان و پرسیدن نظر آنان درباره اعتبار یافته‌ها و تفسیرهای به عمل آمده محقق، بر اعتبار پژوهش افزوده شود. برای این منظور، پس از اتمام مصاحبه‌ها، مصاحبه‌گر شرحی از گفته‌های مصاحبه‌شونده را بازگویی کرد و اینها با نظرهای مصاحبه‌شوندگان مطابقت داده شد. مصاحبه‌ها در بهار و تابستان سال ۱۴۰۰ انجام شده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

پس از اتمام هر مصاحبه، متن مصاحبه پیاده‌سازی و تحلیل آنها به وسیله تکنیک تحلیل مضمون انجام شده است. تحلیل مضمون فرایند شناسایی الگوها یا تم‌ها در بطن داده‌های کیفی است. تحلیل مضمون تنها به دنبال یافتن الگوها و تم‌های واضح و آشکار نیست، بلکه در جست‌وجوی الگوها و تم‌های پنهان است (قاسمی و هاشمی، ۱۳۹۸). چهارچوب استفاده‌شده در

تحلیل مضمون، چهارچوب براون و کلارک^۱ (2006) است. آنها شش مرحله شامل ۱. آشنایی با داده‌ها؛ ۲. تولید کدهای اولیه؛ ۳. جست‌وجو برای تم‌ها؛ ۴. بررسی تم‌ها؛ ۵. تعریف تم‌ها و ۶. نگارش و تحلیل نهایی را برای تحلیل مضمون پیشنهاد می‌کنند. در پژوهش حاضر پس از انجام مصاحبه‌ها و پیاده‌سازی آنها، کار تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها براساس مراحل براون و کلارک (2006) آغاز شد. برای این منظور، مصاحبه‌های پیاده‌شده چندین بار مطالعه شد تا آشنایی با داده‌ها به نحوی مناسب، حاصل شود؛ سپس استخراج مفاهیم اولیه از عبارات معنایی نگارش‌شده انجام شد و کدهای اولیه تولید شدند. پس از آن، جست‌وجو برای یافتن تم‌های فرعی، به گونه‌ای انجام شد که ناظر بر یک یا دسته‌ای از مفاهیم استخراجی باشند؛ سپس تم‌های اولیه که در مرحله قبلی شناسایی شدند، بررسی و اصلاح و با تجمیع تم‌های فرعی در گستره‌های معنایی وسیع‌تر، به تم‌های اصلی تبدیل شدند. پس از آن، ارتباط متقابل میان تم‌های فرعی و اصلی بررسی شد و تم‌ها بر مبنای یافته‌ها و روند پژوهش بازتعریف شدند (لطفی خاچکی و همکاران، ۱۴۰۱). روند تحلیل تم‌ها با استفاده از روش مقایسه مداوم در کدگذاری باز، به ظهور مضامین و مقولات محوری و اصلی منتهی و کیفیت ارتباط بین آنها تبیین شد تا با شناخت ابعاد متفاوت این مقوله‌ها، امکان رمزگذاری محوری فراهم شود. در مرحله بعد (کدگذاری محوری)، بین مقوله‌های تولیدشده در بخش قبل ارتباط برقرار شد و فرآیند تبدیل مفاهیم به مقوله‌ها و یا خلاصه‌کردن داده‌ها، با عنوان مقوله‌های اصلی است (Zaitseva et al., 2002: 69) در این مرحله محقق در پی تشخیص رابطه میان طبقات و ارتباط‌بخشیدن میان طبقات فرعی با اصلی و کشف مشخصه‌های هر طبقه است که حول محور یک مقوله تحقق پیدا می‌کند (Lee, 2001: 49). از تم‌های نهایی برای تولید مضامین اصلی پژوهش استفاده شد. در نهایت، کدگذاری انجام‌شده به استخراج یک مقوله هسته (کدگذاری گزینشی)

¹ Braun & Clarke

کدگذاری، شروط مؤثر بر شکل‌گیری روسپیگری برای هر مورد، به‌صورت جداگانه استخراج و در نهایت مدل ترکیبی براساس مدل‌های اولیه تدوین شد. جدول ۲. مشخصات مشارکت‌کنندگان را در مطالعه نشان می‌دهد.

منجر شد که در این تحقیق، توانش عاملیتی پایین در مدیریت بحران‌هاست. در انتها کل فرایند در قالب یک جدول اصلی تنظیم و گزارش نهایی براساس جدول ۲، تدوین شد. نظر به اینکه هدف اصلی مطالعه حاضر، شناسایی عوامل و شروط مؤثر بر شکل‌گیری روسپیگری بود، علاوه بر

جدول ۲- مشخصات جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

Table 2- Demographic characteristics of the interviewees

شمارهٔ مشارکت‌کننده	نام (مستعار)	سن	تحصیلات	وضعیت تاهل
۱	لیلا	۱۶	سیکل	متاهل
۲	سمیه	۲۰	پنجم ابتدایی	مطلقه
۳	سیما	۱۸	ششم ابتدایی	مجرد
۴	نسرین	۱۶	پنجم ابتدایی	مجرد
۵	مریم	۱۸	سیکل	متاهل
۶	مینا	۲۹	ابتدایی	مطلقه
۷	اکرم	۱۴	ابتدایی	مجرد
۸	صدیقه	۳۰	سیکل	مطلقه
۹	نگار	۳۲	دانشجوی انصرافی	مطلقه
۱۰	الهام	۲۴	اول راهنمایی	مطلقه
۱۱	معصومه	۲۶	سیکل	مطلقه
۱۲	مرضیه	۲۰	بیسواد	مجرد
۱۳	فاطمه	۴۰	ابتدایی	مطلقه
۱۴	اعظم	۳۸	سیکل	مطلقه

یافته‌های مطالعه

مطابق با کدگذاری و براساس تحلیل و تفسیر مصاحبه‌های انجام‌شده، ۵۳ کد باز، ۲۲ مضمون فرعی و ۶ مضمون اصلی استخراج شد. تحلیل ارتباط بین کدهای استخراج‌شده مشخص کرد که شروط مؤثر بر شکل‌گیری روسپیگری،

فرآیندی ریشه‌ای و چند مرحله‌ای بوده است که در هرکدام از این مراحل، شروط مختلفی در ایجاد این مسئله نقش اساسی داشته‌اند. جدول زیر، کدهای استخراج‌شده از مصاحبه‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۳- کدهای استخراج شده از فرایند کدگذاری سه مرحله‌ای
Table 3- Codes extracted from the three-step coding process

مضمون اصلی	مضمون فرعی	کد باز
شرایط زمینه‌ای - خانوادگی نامناسب	اعتیاد پدر و مادر و اعضای خانواده	وجود پدر یا مادر معتاد یا اعتیاد هم‌زمان والدین، اعتیاد برادر، خواهر و یا همسر و خانواده همسر
	طلاق والدین	جدایی والدین، ازدواج مجدد یکی از والدین
	فقر اقتصادی و فرهنگی خانواده	بیکاری، بی‌سوادی و ناتوانی خانواده در تأمین نیازهای اساسی نبود حمایت خانواده در حل تعارضات فردی - اجتماعی، کمبودهای عاطفی شخص
	نبود حمایت اجتماعی و کمبود محبت در خانواده	کتک، تحقیر و توهین، فحش، افترا از جانب خانواده یا همسر وجود محدودیت‌های مختلف از جانب مردان خانواده، محدودیت‌های پوشش، محدودیت در رفت و آمد و تحصیل
	اعمال خشونت فیزیکی و روانی	اعتیاد به شیشه، مصرف مواد مخدر
	تعصب و اعمال محدودیت از سوی پدر و اعضای خانواده	ازدواج در سنین پایین، ازدواج اجباری، ازدواج با فرد معتاد، ازدواج با مرد متأهل و اختلاف سنی زیاد
	ابتلا به اعتیاد	اختلالات روحی - روانی و دوقطبی
	ازدواج نامناسب	اقدام به خودزنی و وجود افسردگی، احساس ناتوانی در حل مشکلات
	مشکلات فردی	نیاز مالی شدید و نداشتن شغل مناسب، نبود دانش و مهارت کاری کافی، فقدان حمایت مالی از جانب خانواده
	فرار از خانه	فرار از خانه به تنهایی یا به همراه یکی از نزدیکان، فرار برای رهایی از تنش‌های موجود در خانه، فرار برای یافتن شغل و آینده بهتر
شرایط ایجادکننده	نیاز مالی	امنیت نداشتن مکان‌های عمومی، مراجعه نکردن به مکان‌های زیارتی (مساجد، حرم، امامزاده‌ها و...) به دلیل ترس از دستگیری و تحویل به خانواده، نداشتن جای خواب
	فرار از خانه	شناسایی و اغفال توسط افراد مختلف با وعده پول، دادن تأمین نیاز مالی و جای خواب
	نیاز مالی	فروش فرد توسط پدر یا مادر معتاد برای تأمین هزینه‌های اعتیاد، اجبار به تن فروشی توسط پدر
	فرار از خانه	وجود انگیزه‌های عاطفی، احساس امنیت از داشتن خانواده قطع ارتباط در اثر کم کردن شماره یا آدرس واسطه‌ها، قطع ارتباط اختیاری با واسطه‌ها
شرایط تشدیدکننده	نقش واسطه‌ها در ترغیب افراد به تن فروشی برای سود شخصی	ترک اعتیاد با کمک یا به اجبار خانواده شخص، ترک اعتیاد اختیاری
	اجبار به تن فروشی توسط پدر یا مادر	مقایسه درآمد بالای این کار با درآمد دیگر مشاغل موجود در جامعه، امکان انتخاب مشتریان ثروتمند و دریافت مبالغ بالا نیاز نداشتن به تخصص و مهارت، ساعت کار محدود و درآمد بالا، سهولت یافتن مشتری
	ازدواج با فرد دلخواه	ناتوانی از تأمین هزینه‌های مواد مخدر از راه‌های دیگر
	قطع ارتباط با واسطه‌ها	نیاز جنسی زیاد، ارضاشدن صحیح نیازهای عاطفی
شرایط بازدارنده	ترک اعتیاد	
	درآمد بالای روسپیگری	
شرایط تثبیت‌کننده	سهولت کار و زحمت کم	
	تأمین هزینه اعتیاد خود و پدر و مادر	
	تأمین نشدن نیاز جنسی و عاطفی	

شرایط زمینه‌ای - خانوادگی

یکی از مهم‌ترین راه‌های پیشگیری افراد از انحراف و ناهنجاری‌ها، تأثیر خانواده، به‌خصوص والدین است؛ زیرا آنها با افکار و برخوردها و به‌کارگیری روش‌های درست در زندگی، می‌توانند اعضای خانواده خود را از کج‌روی و ناهنجاری نجات دهند و شخصیت فرزند، سلامت روانی و جسمانی او، آینده شغلی، تحصیلی، اقتصادی، سازگاری اجتماعی و فرهنگی، تشکیل خانواده او و ... را تحت تأثیر قرار دهند. خانواده به‌عنوان کوچک‌ترین نهاد اجتماعی، آسیب‌پذیرترین گروه در برابر آسیب‌های اجتماعی است؛ به‌طوری که بیشتر مشکلات ابتدا در خانواده‌ها بروز پیدا می‌کند و در صورت پیشگیری نکردن و برخورد ناصحیح با آنها، به درون جامعه نیز رسوخ می‌کند و در این شرایط دشوار، دیگر نمی‌توان به‌راحتی این تعارضات را کنترل کرد.

هدف یک خانواده به‌عنوان جامعه کوچک، تربیت و انطباق اجتماعی فرزندان است و این عمل در خانواده‌هایی با افراد معتاد، ضعیف است. در خانواده‌های دارای والدین معتاد، کودکان مورد آزار و اذیت جسمی و روحی قرار می‌گیرند. این‌گونه والدین معمولاً در برآورده کردن نیازهای جسمی، ایجاد علاقه و حمایت هیجانی کودک خود ناتوان‌اند و کودکان آنها از مشکلات جسمی، روانی و هیجانی رنج می‌برند، در حالی که در خانواده‌های سالم، فرزند با افق روشن‌تری از زندگی آینده رشد می‌کند. طبق تحقیقات، گفته می‌شود در خانواده‌هایی که والدین معتاد دارند، فرزندان آنها در بزرگسالی استعداد بیشتری برای گرایش به اعتیاد داشته‌اند و میزان افسردگی در این کودکان بیشتر از کودکان با خانواده سالم است:

«بابام اعتیاد شدیدی داشت و رفیقاشو همیشه می‌آورد خونه بساط می‌کردن. نوجون بودم که به‌خاطر دزدی افتاد زندان و منم کم‌کم رفتم سراغ مواد» (مهین ۲۶ ساله).

«بابام و برادرم همه اعتیاد داشتن. مادرمم اعتیاد داشت و به جرم خرید و فروش مواد یک سال افتاد زندان. منم با زن داداشم که با برادرم دعوايي بود، از خونه فرار کردم. از

خونمون بدم می‌ومد» (اکرم ۱۴ ساله).

از سوی دیگر طلاق پدیده‌ای است که در جوامع امروزی، با سرعت زیادی در حال افزایش است و آثاری زیان‌آوری از نظر اقتصادی، اجتماعی و به‌خصوص روانی بر والدین و کودکان دارد. بیشتر تحقیقات روی کودکان طلاق در دهه ۱۹۷۰ آغاز شده است. والرشتاین و کلی^۱ (۱۹۷۶) اولین پیشگامان این حیطه، از طلاق به‌عنوان عاملی بالقوه در مشکلات تحولی کودکان یاد کرده‌اند. وایتمن و شیورز^۲ (۲۰۰۹) نشان داد بیشتر کودکان طلاق، فرایند سوگ را مشابه آن چیزی تجربه می‌کنند که در مرگ اتفاق می‌افتد. این فرایند نزدیک به دو سال بعد از طلاق طول می‌کشد و شامل توالی از انکار، خشم، افسردگی و پذیرش است. این هیجانات در واقع عکس‌العملی طبیعی و بهنجار در مقابل طلاق، در نظر گرفته می‌شود. آثار ناخوشایند طلاق حتی در بزرگسالی نیز بچه‌های طلاق را رها نمی‌کند. بسیاری از آنها در ارتباطات اجتماعی مشکل دارند و گاهی نیز از برخورد دیگران و قضاوت آنها درباره خودشان عذاب می‌کشند:

«بابام به‌خاطر قاچاق مواد حبس ابد خورد و مادرم ازش طلاق گرفت و دوباره ازدواج کرد. بهم گفت برو بهزیستی دوست ندارم با شوهر مادرت توی یک خونه باشی. از همون بهزیستی بود که از طریق دوستی با یه دختر معتاد هم اعتیاد پیدا کردم و هم تن‌فروشی کردم» (لیلا ۱۶ ساله).

فقر اقتصادی نیز حالتی است که در همه ادوار تاریخ و در میان همه نسل‌ها مذموم بوده است و همگان تلاش کرده‌اند تا خود، خانواده و جامعه را از فرورفتن در آن رها کنند. سهم آسیب‌زایی فقر اقتصادی در بروز بداخلاقی، هنجارشکنی و بزهکاری به مراتب بیش از دیگر عوامل فردی و اجتماعی است. علاوه بر آن، فقر اقتصادی ریشه و مسبب ایجاد فقر علمی، عاطفی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اعتقادی نیز محسوب می‌شود که هریک از عناوین، خود سدی در برابر

¹ Wallerstein & Kelly

² Whitman & Shivers

تربیت اخلاقی‌اند. چنانچه در این بررسی نیز، تأثیر فقر بر ایجاد دیگر آسیب‌ها بسیار مشهود بود:

«اوضاع مالیمون خیلی بد بود. بابام اعتیاد هم پیدا کرد و نمی‌تونست خرج اعتیادش رو دربیاره. به خاطر همین منو می‌فروخت به آدمایی که نمی‌شناختم و از شون پول می‌گرفت. به محض اینکه پولش تموم می‌شد، دوباره مشتری می‌آورد» (نسرین ۱۶ ساله).

حمایت اجتماعی، یاری یا حمایت از جانب افرادی نظیر خانواده، دوستان، همسایه‌ها و همکاران و شامل کمک‌های مادی و یا یادآوری‌هایی است که در آن، شخص یک موجود با ارزش و محترم شمرده می‌شود (دیما، ۱۹۹۱). به نقل از هومن و لیوارجانی، (۱۳۸۷). تأثیر حمایت اجتماعی پدر و مادر در شکل‌گیری هویت فرزندان، از طریق پژوهش‌های مختلف تأیید شده است (بایرز و گونسز، ۲۰۰۸؛ گرین و کمپل، ۲۰۰۰ و فابر و همکاران، ۲۰۰۳). به نقل از سیاح سیاری و همکاران، (۱۳۸۹). در این تحقیق نیز مشخص شد حمایت‌نشدن از جانب خانواده در کنار کمبود توجه و محبتی که بر شخص اعمال می‌شد، در شکل‌گیری ناهنجاری‌های گوناگون نقش بسزایی داشت:

«من از اوایل دوران نوجوونیم فهمیدم که نیاز جنسی خیلی بالایی دارم و بلوغ زودرس هم داشتم. هرچی به مادرم گفتم منو ببر دکتر، می‌گفت لازم نیست. خانوادم هیچ اهمیتی بهم نمی‌دادن. خیلی تحت فشار بودم» (الهام ۲۴ ساله).

بعضی از خانواده‌ها از کودکی، برخی سنت‌های اشتباه را در دخترانشان نهادینه می‌کنند و می‌خواهند فرزندشان بدون هیچ حق و اظهار نظری درباره زندگی، در چهارچوب مقررات تعیین‌شده از سوی والدینش گام بردارد. چنین والدینی با تعصب‌های غلط و نابجایشان و با خودخواهی، دختران را از حقوق مسلمی منع می‌کنند که جامعه در اختیار آنها قرار می‌دهد:

«بابام و نامادرم همیشه سختگیری می‌کردن. درباره حجابم، بیرون‌رفتم... بابام همیشه مجبورم می‌کرد نماز بخونم. خیلی محدود بودم؛ اما وقتی رفتم پیش مادر خودم، این‌قدر بهم آزادی داد که فکر می‌کردم دنیا مال منه. برای

همین انجام خیلی کارا برام راحت شد» (مینا ۲۹ ساله).

«این‌قدر از طرف خانوادم محدودیت داشتم که بعد از طلاقم، جرئت نکردم برگردم خونه بابام. برای همین ترجیح دادم از اون شهر برم؛ اما وقتی اوادم اینجا، دیدم نه جای خواب دارم نه پول. برای همین سوار ماشینای مختلف می‌شدم و خرجمو درمی‌آوردم» (صدیقه ۳۰ ساله).

علاوه بر آن، رفتار خشن با زنان در تمام جوامع و کشورها و در همه سطوح اجتماعی و اقتصادی دیده می‌شود. تحقیقات نشان می‌دهد افرادی که از نظر اقتصادی و اجتماعی در سطوح پایین‌تری اند، در معرض احتمال بیشتر خشونت قرار دارند. خشونت علیه زنان در حوزه‌های خصوصی نظیر خانه پدری، خانه شوهر و محیط‌های عمومی با ابزار و وسایلی نظیر بی‌احترامی، استهزا، کتک‌زدن و... انجام می‌گیرد و شایع‌ترین آنها به ترتیب خشونت‌های کلامی، روانی، جنسی، فیزیکی و اقتصادی است:

«من و خواهرم به کتک‌خوردن عادت داشتیم. با خانوادم پدریم یکجا زندگی می‌کردیم و از طرف همه مردای خانوادم حتی پدر بزرگم تحت فشار و آزار بودیم» (سیما ۱۷ ساله).

در این پژوهش نیز اعمال محدودیت‌ها و تعصب بیجا از جانب خانواده در کنار خشونت‌های گوناگون، زمینه‌ای را برای دل‌زدگی شخص از محیط خانه و خانواده فراهم کرد و در نهایت در ترک آن مؤثر بود؛ بنابراین اهمیت‌دادن به نقش خانواده در پیشگیری از انواع آسیب‌های اجتماعی، حائز اهمیت بسیار است.

مشکلات فردی

انسان‌ها به‌واسطه اجتماع، شخصیت و هویت خود را درک و کشف می‌کنند. در این میان گاهی به‌واسطه بازخوردهای منفی اجتماع، خانواده و یا عوامل دیگر با مشکلاتی روبه‌رو می‌شوند. گلمن^۱ (۱۹۹۵) معتقد است افرادی که توانایی درک و بیان حالت‌های هیجانی خود را ندارند، در مقایسه با افرادی

^۱ Goleman

عامل دیگر، ازدواج ناشی از اجبار و از سر ناچاری، به دلیل شرایط نامساعد خانوادگی در سنین پایین و بدون هیچ‌گونه شناخت و آشنایی قبلی با فرد مدنظر بوده و در تشدید نابسامانی زندگی فرد، از جمله درگیری در انحرافات دیگر مؤثر بوده است:

«پدر و مادرم مشکل ذهنی داشتن. به‌خاطر همین خواهر بزرگ همه‌کاره‌خونه ما بود. همیشه بهم زور می‌گفت و کتکم می‌زد. یه روز بهم گفت دیگه نمی‌تونم خرجتو بدم و باید با پسری که میگم ازدواج کنی. پسره معتاد بود. توی ۱۶ سالگی باهاش ازدواج کردم» (سمیه ۲۰ ساله).

«بابام زندان بود و مادرم تنهایی خرج منو دوتا خواهر برادر دیگمو درمیآورد. ۱۵ سالم که بود با اولین خواستگاری که اومد گفت ازدواج کن. منم قبول کردم. بعد ازدواج فهمیدم کل خانوادش معتاد بودن» (مریم ۱۸ ساله).

شروط ایجادکننده روسپیگری

مطابق با نتایج مطالعه، از جمله شرایطی که می‌تواند در کنار عوامل دیگر، زمینه‌ساز روی آوردن به عمل روسپیگری شود، مسئله فرار از خانه است. بسیاری از منابع، سرگردانی دختران فراری پس از خروج از خانه را نیز زمینه‌ساز فحشا دانسته‌اند. صدیق سروستانی (۱۳۸۵) با پژوهش به مدت ۵ سال بر زنان و دختران تحت پوشش بهزیستی، به این نتیجه رسید که ۵۴ درصد از ۶۰ درصد افرادی که مرتکب فرار از منزل شده‌اند، علت این کار را مشکلات و تعارضات درون خانوادگی ذکر کرده‌اند. همچنین ۵۶ درصد این افراد بی‌سواد بودند و بیش از نیمی از افراد، مواد مخدر استعمال می‌کردند. به‌طور کلی، مشکلات خانوادگی نظیر جدایی و طلاق (Ackerman, 1958)، شرایط خانوادگی متعارض و تحمل نشدنی، مشکلات در برقراری ارتباط با اعضای خانواده و ابراز نکردن محبت افراد خانواده به دیگر اعضا، همچنین تنبیه بیش از حد (براندون، 1975 به نقل از حقیقت‌دوست، ۱۳۸۳)، عوامل دخیل در فرار و بزهکاری‌اند:

«اولین بار که بابام منو فروخت، فکر نمی‌کردم دوباره این کارو تکرار کنه. گفتم همین یه بار بوده، ولی هر وقت

که چنین توانمندی را دارند، در ارتباط با محیط و دیگران سازگاری کمتری را نشان می‌دهند و همین ناتوانی در تطبیق، خود با مسائلی از این دست در شکل‌گیری انواع اختلالات و ابتلا به آسیب‌های گوناگون نقش بسزایی دارد. همچنین با توجه به اینکه زن در پیشرفت و ارتقای خانواده نقش بسیار مؤثری دارد، توجه به سلامت روح و روان او از مسائل مهم به شمار می‌آید؛ در نتیجه هر موضوعی که به جامعه زنان مربوط می‌شود، از اهمیت خاصی برخوردار است. اعتیاد هم یکی از این مسائل به شمار می‌آید. همسو با این پژوهش گفته می‌شود که بین نابسامانی خانواده و اعتیاد زنان رابطه معنادار وجود دارد؛ یعنی هرچه نابسامانی بیشتر باشد، احتمال معتادشدن نیز بیشتر خواهد بود. بین وجود فرد معتاد در خانواده و اعتیاد زنان رابطه وجود دارد (شیرخانی، ۱۳۸۶).

چنانچه در این تحقیق نیز مشاهده شد، اعتیاد پدر، مادر، همسر و نزدیکان در ابتلا به اعتیاد شخص تأثیر بسزایی داشته است:

«مادرم برای اینکه بهش وابسته باشم و براش کار کنم، بهم شیشه داد و معتادم کرد» (مینا ۲۹ ساله). «شوهرم و خانوادش همشون اعتیاد داشتن. بعد از ازدواج فهمیدم. یک شب که به‌خاطر ضرب‌های که توی یک حادثه به سرم خورده بود درد زیادی داشتم، به‌عنوان مسکن بهم مواد داد و از همون‌جا اعتیادم شروع شد» (مریم ۱۸ ساله).

علاوه بر این، به‌علت شیوع رو به رشد و عوارض بسیار گسترده افسردگی، از جمله افزایش خطر خودکشی و تأثیرات منفی آن بر سازگاری اجتماعی، شغلی و خانوادگی (Lépine & Briley, 2011)، بررسی آسیب‌شناسانه عوامل مؤثر در این اختلال ضروری به نظر می‌رسد:

«من بعد از طلاق افسردگی گرفتم. قبلش همه‌چیز خوب بود و داشتم راحت زندگی‌مو می‌کردم. دختر خوبی بودم، اما یهو همه‌چی به هم ریخت. الانم تحت درمانم» (ندا ۳۲ ساله). «توی خانواده ما تعصب و سختگیری و محدودیت زیادی از طرف مردا رومون بود. اجازه هیچ کاری نداشتیم. افسرده شده بودم و چندبارم خودزنی کردم» (سیما ۱۷ ساله).

شروط تشدیدکننده روسپیگری

هر رفتاری که از آدمی سر می‌زند، نشئت گرفته از مجموعه عواملی است که با توجه به آنها، هرگز نمی‌توان فردی را یکسره مقصر دانست و دیگران را بی‌گناه به حساب آورد؛ از این رو در پیدایش رفتارهای نابهنجار و آسیب‌زا، عوامل متعددی به‌عنوان عوامل پیدایش و زمینه‌ساز مؤثرند که فرد مرتکب‌شونده تنها بخشی از قضیه است (نانوای، ۱۳۸۶). هرچند درگیری با انواع آسیب‌های اجتماعی، به دلایل مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... رخ می‌دهد، اما این خانواده است که بستر انحراف را برای فرزندان مهیا می‌کند. در فرآیند روسپیگری نیز علاوه بر روسپیان، افراد دیگری نیز حضور دارند و از این طریق، کسب درآمد می‌کنند. مهم‌ترین دسته‌ای که از آن نام برده می‌شود، واسطه‌ها (قوادان) هستند که وظیفه جذب مشتری را برای روسپی بر عهده دارند. علیایی زند (۱۳۸۳) واسطه را فردی معرفی می‌کند که با هدف دستاوردهای مادی، شرایط هم‌آغوشی روسپیان را با افراد مختلف فراهم می‌آورد. محمدی، نقش واسطگی قواد را پراهمیت می‌داند و قواد را عمل مجرمانه‌ای می‌داند که حاصل آن به هم رساندن دو فرد برای انجام دادن اعمال منافعی عفت است. در تحقیق حاضر، چنین نقشی نه‌تنها از جانب غریبه‌ها، توسط نزدیک‌ترین افراد از جمله پدر و مادر نیز ایفا می‌شود:

«چند ماه بعد ازدوادم با به پسر تو خیابون دوست شدم و اون دختری رو بهم معرفی کرد و بهم گفت می‌تونه برات مشتری جور کنه. منم باهاش آشنا شدم و از هر مشتری یه درصدی رو به اونم می‌دادم» (مریم ۱۸ ساله).
«مادرم اعتیاد داشت و ازطریق من و خواهرم خرج اعتیادش رو درمیآورد. برای من توی خونه مشتری میآورد و خواهرمو می‌فرستاد بیرون» (مینا ۲۹ ساله).

از نظر ساترلند^۲ (1949)، براساس الگوی انتقال فرهنگی، رفتارهای غیرقانونی از طریق کنش متقابل به دیگران آموخته می‌شود (کلاتری و دیگران، ۱۳۸۴: ۷۲). بنابر این نظریه، دوستان و

پولش تموم می‌شد، مجبورم می‌کرد دوباره این کارو انجام بدم. منم دیگه نتونستم تحمل کنم و با دخترخاله که اونم مدام از شوهرش کتک می‌خورد، فرار کردیم» (نسرین ۱۶ ساله).

در این بررسی نیز مشخص شد احتیاجات مالی و نبود مکانی برای استقرار موقت که به‌دنبال فرار از خانه ایجاد شده بود، بستر مناسبی را برای اقدام به تن‌فروشی به وجود آورده است:

«بعد از اینکه از خونه فرار کردم، هیچ جایی برای رفتن نداشتم. یکی دوشب زیر یه پل خوابیدم، ولی بعدش با یه پسر آشنا شدم و اون گفت بهم جای خواب میده، به جاش باید می‌رفتم شهرای مختلف و جواب مشتریارو می‌دادم» (الهام ۲۴ ساله).

هاردمن^۱ (1997) در زمینه ارتباط عوامل اقتصادی با روسپیگری، فحشا را نشانه مقاومت یا پاسخ فقر به فحشا در نظر می‌گیرد. در حقیقت فحشا یک استراتژی فعال در مواجهه با فقر و بقا در شرایط فقر است (علیایی زند، ۱۳۸۱؛ لطفی خاچکی و همکاران، ۱۴۰۱). ربانی خوراسگانی و قانع عزآبادی (۱۳۹۴) در مطالعه خود دریافتند که به‌دلیل تحصیلات و مهارت‌های پایین، شغل‌های این زنان کم‌درآمد و در سطح پایین است:

«مادرشوهرم بهم می‌گفت برو پول جور کن. خب منم می‌رفتم بیرون، جز اینکه واستم کنار خیابون، چجوری باید پول جور می‌کردم؟ خرجشونو من می‌دادم. همشون معتاد بودن» (مریم ۱۸ ساله).

«وقتی از شوهرم جدا شدم، اعتیاد شدید داشتم و چون شوهرم نبود، دیگه نمی‌تونستم مواد خرید و فروش کنم. برای همین نیاز به پول داشتم و هر وقت پولم تموم می‌شد، برای خرجیم تن‌فروشی می‌کردم» (زهرا ۴۰ ساله).

بنابراین فرار از خانه به دلایل مختلف، که معمولاً بدون پشتوانه مالی انجام می‌شود، ناتوانی از تهیه مکانی امن برای سکونت حتی به شکل موقت و استیصال ناشی از آن، زمینه‌ساز گرایش به تن‌فروشی می‌شود.

² Sutherland

¹ Hardman

یا پردرآمد از میان بردارد. اختلاف طبقاتی موجود در ایران نیز، در کنار اراده‌ای که برای ایجاد انگیزه در کسب رفاه اجتماعی تلاش می‌کند، موجب می‌شود تا برخی از زنان انگیزه خود را از طریق فروش تن به عمل تبدیل کنند (دادخواه، ۱۳۸۴: ۳-۴). از سوی دیگر بنا به برخی تعاریف، روسپی فقط برای دریافت پول یا وجه نقد، دست به این کار نمی‌زند و ممکن است انگیزه‌های دیگری در این موضوع دخیل باشند. نمونه‌ای دیگر، دختران تلفنی مطالعه شده گلدستاین^۲ (1995) است که به‌طور منظم به معامله پایاپای جنسی اشتغال داشتند و در عوض ارائه خدمات جنسی، تلویزیون، تعمیرات اتومبیل و وسایل الکترونیکی، پوشاک، خدمات حقوقی و دندان پزشکی دریافت می‌کردند (Giddens, 1997).

ادلوند و کورن^۳ (2002) بیان می‌کنند که روسپیگری در کشورهای صنعتی و اقتصادهای ثروتمند دنیا، کمتر از کشورهای فقیر دیده می‌شود و تقاضا برای آن کمتر است. با وجود اینکه نظریه اقتصادی روسپیگری تلاش کرده است تا مسائل انسانی را در یک مدل اقتصادی ترسیم کند، ولی به نظر می‌رسد رفتارهای انسانی را بسیار ساده تعریف کرده است. این نظریه در تلاش است تا به چندین سؤال مهم پاسخ دهد، از جمله اینکه چرا روسپی‌ها درآمد بالایی دارند؟ در حالی که به نظر می‌رسد روسپیگری شغلی باشد که به مهارت بسیار اندکی نیاز دارد و هزینه‌های جاری آن هم درخور توجه نیست، ولی در زمره مشاغل پردرآمد قرار گرفته است. بر مبنای داده‌های جمع‌آوری شده در دوره‌های زمانی مختلف و در مکان‌های متفاوت، همواره روسپی‌ها در زمره افراد پردرآمد دوره خود بوده‌اند و از دخترانی که مشاغل دیگر را برای تأمین نیازهای مالی زندگی خود برگزیده‌اند، درآمد بیشتری به دست می‌آورند. دوره زمانی مطالعه شده در این بخش را می‌توان از قرن پانزدهم میلادی کشور فرانسه تا دهه ۱۹۹۰ میلادی در کشور مالزی دانست. این آمار حتی برای

همسالانی که بزهکار باشند، تأثیر زیادی بر تشکیل و تقویت نگرش‌ها و رفتارهای بزهکاری دارند و فرد را به‌سوی رفتارهای بزهکاری سوق می‌دهند (مشکانی و مشکانی، ۱۳۸۱: ۱۱). براساس این نظریه، زنان روسپی این رفتار را بر اثر کنش و تعامل متقابل با دیگرانی با همین رفتار آموخته‌اند. به عبارتی، راه روسپیگری برای کسانی هموارتر است که با این قبیل افراد پیوند اجتماعی می‌یابند؛ برای مثال در بین دوستان و آشنایان، یا در یک محله یا محل کار و تحصیل با آنها تماس پیدا می‌کنند و به عبارتی، تعامل نزدیک و مداومی بین آنها برقرار می‌شود. انسان به دلیل ویژگی اجتماعی بودن خود، از ابتدای تولد تحت تأثیر افکار و رفتار دیگران، به‌ویژه نزدیکان قرار می‌گیرد و بعدها با تقلید از این رفتارها و گفتارها، آنها را سرمشق رفتاری خود قرار می‌دهد. از نظر باندورا^۱ (1977)، شخص می‌تواند این الگوها را با مشاهده دیگران، چه به‌صورت تصادفی و چه آگاهانه، یاد بگیرد:

«دختر همسایمون مطلقه بود و به بچه داشت. فهمیده بودم مشتری میاره خونش و منم از طریق اون با مشتری آشنا شدم و شروع کردم به کار» (مهمین ۲۶ سال).
«وقتی فرار کردم و اوادم اینجا با یه دختری آشنا شدم که خونه تیمی داشت. چند نفر بودن که همشون همین کارو می‌کردن و منم از همون‌جا شروع کردم» (سیما ۱۷ ساله).

شرط تثبیت‌کننده روسپیگری

بیشتر اوقات زنان، فحشا را به‌مثابه یک رفتار موقت برای افزایش درآمد خود در نظر می‌گیرند؛ اما به‌کرات پس از آن به بند کشیده می‌شوند و با وجود خواسته خود، در این کار باقی می‌مانند. اگرچه اقدام به روسپیگری عموماً ناشی از وجود نوعی اجبار در تأمین حداقل نیازهای اساسی قلمداد شده است، حداقل امروزه، بخش درخور توجهی از زنان تن‌فروش، این کار را به‌عنوان شغلی پردرآمد انتخاب می‌کنند که می‌تواند به سرعت، شکاف نابرابری را بین آنها و دیگر طبقات متوسط

² Goldstein

³ Edlund & Korn

¹ Bandura

پدیدهٔ روسپیگری باشد. مطالعهٔ علیایی زند (۱۳۸۳) نشان می‌دهد روسپیان در ۶۴٪ موارد، کمبود احساس مهر و محبت خانوادگی داشته‌اند و این عامل در زنان عادی ۲۱٫۱ درصد بوده است. مطالعه نشان‌دهندهٔ آن است که این قشر زنان از همسران خود رضایت ندارند و به دلایل متفاوتی چون تأمین نشدن مادی، عاطفی و خیانت همسر خود، وارد این ورطه می‌شوند. بر طبق پژوهش حاضر، رفع نشدن این‌گونه نیازها چه در دختران مجرد، چه زنان متأهل، در کنار دیگر شرایط نابه‌جاری، به برقراری ارتباطات خارج از چارچوب، از جمله روسپیگری منجر می‌شود:

«شوهرم دومم به پیرمرد ۸۰ سالهٔ چرک و کتیف بود که مدام کتکم می‌زد. منم هر وقت خونه نبود، از طریق همون واسطه‌ها با مردایی که می‌ومدن خونم رابطه برقرار می‌کردم. با اینکه پولی به من نمی‌دادن، اما راضی بودم. بعضیاشون برام هدیه‌های قشنگ می‌آوردن» (سمیه ۲۰ ساله). «من نیاز جنسی بالایی داشتم. وقتی ازدواج کردم شوهرم نمی‌تونست نیازمو تأمین کنه و بعد اینکه ازش جدا شدم، ارتباطای زیادی رو شروع کردم که هم نیاز جنسیم رفع می‌شد، هم درآمد داشتم» (الهام ۲۴ ساله).

شروط بازدارندهٔ روسپیگری

انتخاب حرفهٔ روسپیگری، برای هیچ زنی یک انتخاب و اصولاً یک انتخاب بهتر از میان گزینه‌های گوناگون نیست، بلکه در بیشتر اوقات تنها راه است و جایگزین دیگری وجود ندارد. مهم‌ترین تفاوت زن تن‌فروش با دیگر زنان آن است که روسپیان بیشتر در برابر وضع اضطراری ناشی از فقر و نابرابری و برای گریز از پیامدهای نکبت‌بار آن وارد بازار تن‌فروشی می‌شوند تا خود و خانواده‌شان را از وضعیت اسف‌بارشان برهانند. به‌طور متوسط درآمد این حرفه برای زنان نسبت به بسیاری از حرفه‌های ممکن، بیشتر است. بسیاری از زنان روسپی می‌توانند از طریق دیگری نیز، زندگی خود را تأمین کنند؛ اما طریقی که برگزیده‌اند، بدترین راه ممکن فرارویشان و هرگز به معنای آن نیست که فساد در خونشان جاری است، بلکه این امر بیشتر ناظر بر محکومیت

کشورهایی نیز مصداق دارد که روسپیگری را به‌عنوان شغلی قانونی پذیرفته‌اند. خلاصه، دلیل درآمد بالای روسپی‌ها این نیست که در فضایی پرتنش و پرخطر کار می‌کنند و احتمال زندانی شدن یا بیمار شدن دارند، بلکه دلایل دیگری دارد که باید بررسی شود؛ بنابراین به‌طور کلی یکی از انگیزه‌های اصلی گرایش به روسپیگری، درآمد بالا و زحمت کم و سهولت انجام آن است:

«درآمد خیلی خوب بود. بستگی داشت روزی چندتا مشتری رو جواب بدم. از اینجا هم برم بیرون دوباره همین کارو می‌کنم» (الهام، ۲۴ ساله).

«خیلی پول درمی‌آوردم. همشو طلا می‌خریدم. آگه به صبح تا شب کار می‌کردم دو میلیون می‌شد. پیرمردای پولدار خیلی بهتر پول می‌دادن» (مریم ۱۸ ساله).

اعتیاد در خانواده نیز عامل دیگری است که آثار نامطلوبی را برای اعضای آن ایجاد می‌کند. در خانواده‌هایی که والدین درگیر مسئلهٔ اعتیادند، جایگاه و موقعیت اعضای خانواده به‌درستی تثبیت نمی‌شود. در چنین خانواده‌ای فرزندان از کیفیت پایین زندگی در همهٔ ابعاد آن رنج می‌برند. شاخص کیفیت زندگی برای فرزندان افراد معتاد برحسب جنسیت، نوع مواد مصرفی و تعداد اعضای خانواده، نشان می‌دهد در بستر اعتیاد در خانواده، کیفیت زندگی به‌طور چشمگیری کاهش می‌یابد؛ بنابراین می‌توان با قاطعیت ابراز داشت که کودکان و نوجوانان دارای والدین معتاد، از آسیب‌پذیرترین گروه‌های جامعه به‌شمار می‌روند (نریمانی، ۱۳۹۳؛ ۱۰۸). در تحقیق حاضر نیز، تأثیر والدین معتاد به اشکال مختلف در اقدام به عمل روسپیگری توسط فرزند مشهود و حتی به شکل اجبار و بعضاً با تهدید و زور همراه بوده است:

«برای اینکه خرج اعتیاد مادرم دربیاد، مجبور بودم جواب مشتریایی رو که می‌آورد بدم. چاره‌ای نداشتم» (مینا ۲۹ ساله). «بابام هیچ درآمدی جز مشتریایی که برای من می‌آورد نداشت. اولاً مامانم باهاش دعوا می‌کرد؛ اما وقتی خودشم معتاد شد، دیگه مخالفتی نکرد» (نسرین ۱۶ ساله).

تأمین نشدن نیازهای عاطفی و جنسی نیز عامل دیگری است که به صورت‌های گوناگون می‌تواند زمینه‌ساز تثبیت

ترک شود و فرد حمایت‌های کافی برای بازنگشتن به آن را داشته باشد، می‌تواند به‌عنوان عاملی بازدارنده در گرایش دوباره به روسپیگری قلمداد شود.

«خیلی وقته ترک کردم. چند ماهه پاکم. من آدم این کار نیستم، ولی مجبور بودم خرجمو دربیارم. من فقط یک کار خوب و یه گوشی می‌خوام. همینارو بهم بدن، هیچ‌وقت دیگه خلاف نمی‌کنم» (لیلا ۱۶ ساله).

نتیجه

روسپیگری به‌عنوان یک مسئله اجتماعی با پیچیدگی بالا، به‌صورت بالقوه امکان درگیرکردن گروه‌های اجتماعی مختلف را دارد (ربانی خوراسگانی و قانع عزآبادی، ۱۳۹۴). نتایج مطالعه نشان داد چند دسته از شروط بر شکل‌گیری پدیده روسپیگری مؤثرند. این پدیده همانند بسیاری از پدیده‌های اجتماعی، حاصل مجموعه‌ای از عواملی است که در مراحل مختلف ظهور می‌یابد. هرچند تفاوت‌های چندی در روایت‌های انجام‌شده از سوی مصاحبه‌شوندگان وجود داشت، ولی به صورت کلی می‌توان خطوط کلی آن را ترسیم کرد.

نتایج این بررسی، وضعیت نابسامان خانواده را در زمینه‌سازی روسپیگری، محوری در نظر می‌گیرد. عواملی مانند اعتیاد پدر و مادر و اعضای خانواده، طلاق والدین، فقر اقتصادی و فرهنگی خانواده، نبود حمایت اجتماعی و کمبود محبت خانواده، اعمال خشونت فیزیکی و روانی، تعصب و اعمال محدودیت از سوی پدر و اعضای خانواده و همچنین وجود افراد کچرو در میان نزدیکان و تأثیرپذیری از آنان، در شکل‌گیری انحرافات گوناگون از جمله روسپیگری مؤثرند. زمانی که اوضاع نامناسب خانوادگی با شرایط نامساعد اقتصادی ترکیب می‌شود، براساس نظریه ساختاری فرصت، فرصت‌های اجتماعی برای رسیدن به اهداف فردی را محدود و زمینه را برای بروز مشکلات فردی در مرحله بعد فراهم می‌کند (مؤمنی، ۱۳۸۱). ناهنجاری‌های درون خانواده به انواع اختلالات روحی-روانی و آسیب به فرد و معضلاتی مانند اعتیاد و ازدواج نامناسب منجر می‌شود. افزون بر این، این

اجتماعی است که در آن، این حرفه از بسیاری حرفه‌های ممکن دیگر، نفرت‌انگیزتر به نظر نمی‌رسد؛ بنابراین روسپی شخصی آسیب‌دیده و نیازمند حمایت است. در این تحقیق برای خروج از روسپیگری، چند عامل نقش اساسی داشته است که در صورت تداوم، می‌توان به بازنگشتن فرد به شرایط اولیه امید داشت. عامل اول ازدواج با فرد مدنظر و وجود علاقه به‌عنوان یک عامل بازدارنده قوی بوده و مانع تکرار عمل تن‌فروشی شده است:

«وقتی ازدواج کردم مامانم بازم گفت که باید بیای مشتریارو جواب بدی. منم به جاش می‌رفتم کادوهایی که شوهرم بهم می‌داد و گرو می‌داختم و براش جنس می‌خریدم. نمی‌خواستم زندگیم خراب شه» (مینا ۲۹ ساله).

نظر به اینکه نقش واسطه‌ها در شکل‌گیری و تداوم روسپیگری انکارنشده است و ارتباط فرد با واسطه به‌دلیل اینکه باعث سهولت ارتباط با مشتریان و داشتن مکان مشخص و ریسک کمتر است، در صورتی که قطع شود، می‌تواند تا حدی از انجام دوباره این عمل جلوگیری به عمل آورد:

«یه مدت که پیش مادرم بودم، نتونستم کار کنم. بعدشم شماره الهه (واسطه‌ام) رو گم کردم. می‌خواستم دوباره برام مشتری پیدا کنه. هرچی‌ام تلاش کردم دوباره پیداش کنم فایده نداشت» (مریم ۱۸ ساله).

عامل دیگر وابستگی به مواد مخدر است. اعتیاد یک مادر مسئله و عامل بروز بسیاری از آسیب‌های اجتماعی و نابسامانی‌های خانوادگی و فردی دیگر در جامعه است. زنان نیز به‌صورت بالقوه، در معرض ابتلا به اعتیاد مواد مخدرند، هرچند براساس شواهد، اعتیاد عمدتاً مسئله‌ای مردانه تلقی شده و دامنه شیوع و گسترش مواد مخدر همواره و در همه جوامع بیشتر دامن‌گیر مردان بوده است (نارنجی‌ها، ۱۳۸۶)، اما به نظر می‌رسد در طول سال‌های اخیر، دامنه آسیب‌های ناشی از مصرف مواد مخدر با وسعت بیشتری در میان جمعیت زنان کشور گسترش یافته است. در این بررسی نیز مشخص شد یکی از دلایل اصلی گرایش به روسپیگری، تأمین هزینه اعتیاد بوده است. این فرضیه وجود دارد که اگر اعتیاد به‌طور دائمی

(مانند مدنی قهفرخی و همکاران، ۱۳۹۱) و شناسایی عوامل مؤثر بر روسپیگری باقی مانده و خروج از روسپیگری کمتر مطرح شده است. بررسی شرایط مؤثر بر خروج از روسپیگری، از نظر سیاست‌گذاری اجتماعی حائز اهمیت بسیاری است. به صورت کلی، محققان به این نوع از تحقیقات در دنیا کمتر توجه کرده‌اند (Alzoubi, 2018؛ Cimino, 2019). شاید یکی از دلایل این امر، پیچیدگی زیاد مسئله خروج از روسپیگری و همچنین مسئله بازگشت به روسپیگری است (Gesser & Shdaimah, 2021). مطالعه حاضر نشان داد ازدواج با فرد دلخواه، قطع ارتباط با واسطه‌ها و ترک اعتیاد بود که به‌طور مؤثری در تکرار نشدن و بازگشت به روسپیگری مفید است و در نهایت به خروج از آن منجر می‌شود. شکل‌گیری یک رابطه عاطفی غیرتجاری و ازدواج نقش مهمی در این زمینه دارد (Pujhana & Lestari, 2021). در روسپیگری اجباری به‌ویژه تحت مدیریت واسطه‌ها، قطع ارتباط با این افراد، فضای لازم را برای بروز توانایی‌های فردی و یا فرصت‌های فردی را برای بازگشت به زندگی عادی فراهم می‌کند. به‌صورت کلی می‌توان از نقش واسطه‌ها (قوادها) به‌عنوان عنصر کلیدی سوق‌دادن دخترانی به سمت فحشا نام برد که صرفاً به‌دلیل نامناسب بودن وضعیت و فشارهای زندگی، اقدام به فرار از منزل کرده و به‌دلیل نداشتن وجود مکانی امن برای استقرار موقت و نیاز مالی، در دام این افراد افتاده‌اند و همچنین به‌خاطر آگاهی نداشتن و حمایت به‌موقع، از آنها سوءاستفاده می‌شود و به‌سادگی به یک روسپی تبدیل می‌شوند.

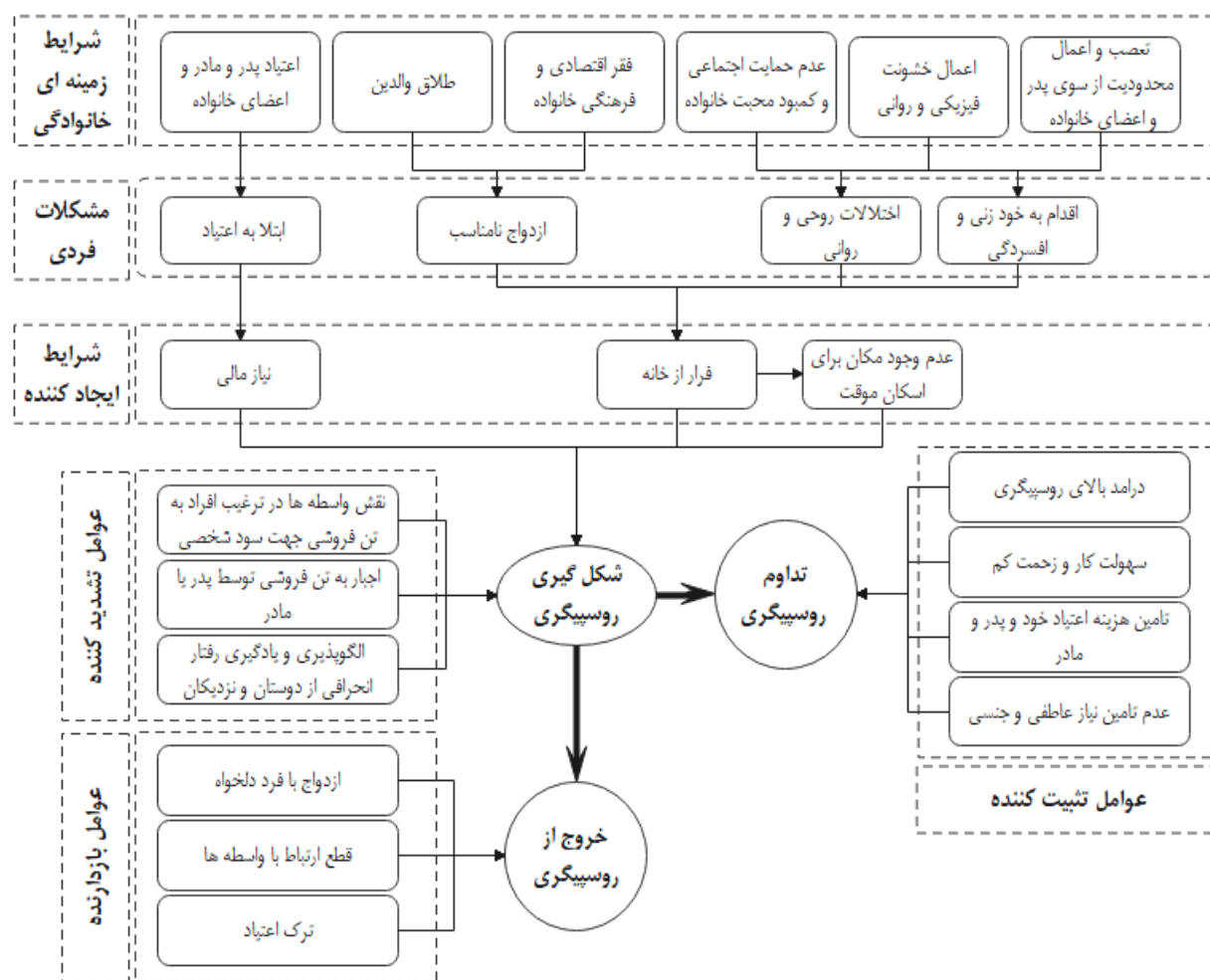
در نهایت پدیده روسپیگری امری تک‌بعدی نیست و مسئله‌ای است که با تراکم آسیب‌ها مواجه است و در برهم کنشی با دیگر آسیب‌ها قرار دارد، مانند فقر، طلاق، اعتیاد، خشونت و... که تشکیل‌دهنده شبکه آسیب‌ها و مسائل اجتماعی جامعه‌اند و بر یکدیگر برهم‌کنش زیادی دارند (زمردیان و اکبری، ۱۴۰۱). نمودار شکل زیر، شروط مؤثر بر شکل‌گیری، تداوم و خروج از روسپی‌گری را به‌طور خلاصه نمایش می‌دهد:

یافته یا مطالعه مسلمی بیدهندی و همکاران (۱۳۹۲) و علوی (۱۳۸۹) در ارتباط با اختلال و تعارض در محیط خانواده و ارضانشدن نیازها، به‌ویژه نیازهای عاطفی هم‌راستا است. مشکلات فردی نیز به سهم خود در کنار نیاز مالی و دیگر شرایط نامساعد خانوادگی، زمینه فرار از منزل را فراهم کرده‌اند که خود به درگیری‌ها و مسائل مضاعفی (ازجمله وجود نداشتن مکان امن برای اسکان در شهر دیگر) منجر می‌شود که این مسئله نیز در شکل‌گیری روسپیگری مؤثر است. در این بین، نقش واسطه‌ها در ترغیب افراد به تن‌فروشی برای سود شخصی، اجبار به تن‌فروشی توسط پدر یا مادر، الگوپذیری و یادگیری رفتار انحرافی از دوستان و نزدیکان، که هر کدام از آنها در افزایش اقدام به روسپیگری نقش مؤثری داشته‌اند، از عوامل اساسی شکل‌گیری آن محسوب می‌شوند؛ به‌ویژه باید به نقش واسطه‌ها در روسپیگری اجباری توجه شود که در کنار درگیری بیشتر فرد در روسپیگری، بخشی از درآمد آن را نیز تصاحب می‌کند و به‌نوعی بهره‌کشی و استثمار نیز به روسپیگری اضافه می‌شود (Bhat, 2022)

تداوم روسپیگری نیز توجهات چندانی را در مطالعات، به خود جلب نکرده است. بیشتر عوامل ایجادکننده به عنوان عوامل تثبیت‌کننده تداوم روسپیگری در نظر گرفته می‌شوند، در حالی که مطالعه حاضر نشان داد عواملی مانند درآمد بالای روسپیگری، سهولت کار و زحمت کم، تأمین هزینه اعتیاد خود و پدر و مادر و تأمین نشدن نیاز عاطفی و جنسی می‌تواند به تداوم روسپیگری منجر و فرد سالیان زیادی درگیر این مسئله شود. هرچند برخی از مطالعات مانند مطالعه گسر و شدایمه (2021)، روابط و عوامل ساختاری را مانعی برای خروج افراد از روسپیگری و تداوم آن در نظر می‌گیرند، ولی مطالعه حاضر نشان داد که انگیزه‌های فردی در این زمینه نقش اساسی دارند.

بررسی مطالعات در ایران نشان داد محققان به شرایط لازم برای خروج از روسپیگری توجه نکرده‌اند. در حقیقت در حوزه روسپیگری، مطالعات هنوز در مرحله بازار روسپیگری

شکل ۱- شروط مؤثر بر شکل‌گیری، تداوم و خروج از روسپیگری

Fig 1- Conditions affecting the formation, continuation and exit from prostitution

پیشنهادها:

با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر، پیشنهادهاى زیر در جهت رفع یا کاهش اثر عوامل گوناگون بر شکل‌گیری روسپی‌گری ارائه می‌شود:

نظر به اینکه دختران آسیب‌دیده بعد از دست‌گیری و تحویل به بهزیستی، مجدداً تحویل خانواده‌ها داده می‌شوند و عموماً همان خانواده، منشأ اصلی آسیب‌های مختلف و حتی اجبار آنها به تن‌فروشی‌اند، بنابراین پیشنهاد می‌شود قبل از بازگرداندن این دختران به خانواده‌هایشان، از صلاحیت والدین برای نگهداری و صدمه وارد نکردن مجدد به آنها اطمینان حاصل شود؛ زیرا بیشتر مصاحبه‌شوندگان اظهار

کردند که در صورت بازگشت به خانواده، بازم از منزل فرار خواهند کرد.

با توجه به اینکه بسیاری از زنان و دخترانی که دچار این معضل شده بودند، روابط خانوادگی مساعدی نداشته و بیشتر مورد خشونت‌های جسمی و روانی قرار گرفته بودند، به نظر می‌رسد این افراد در زمینه مهارت‌های ارتباطی با یکدیگر دچار ضعف بوده‌اند؛ بنابراین آموزش آنها در این زمینه ضروری است.

آموزش والدین دختران درباره ازدواج اجباری فرزندان، که در سنین پایین و بدون آگاهی و تحقیق درباره طرف مقابل انجام می‌گیرد و به بروز آسیب‌های جبران‌ناپذیری، از جمله

کرده‌اند؛ بنابراین جداکردن این افراد در مراکز مختلف، بسته به نوع انحراف و شرایط موجود، ضروری به نظر می‌رسد.

واسطه‌ها (قوادها) عامل مهم دیگری محسوب می‌شوند که در ورود دختران و زنان به بازار روسپی‌گری نقش بسیار مؤثری دارند. به همین دلیل می‌توان از طریق مصاحبه با این دختران و گرفتن اطلاعات از شخصی که نقش معرف و واسطه ارتباط آنها با مشتریان است و دستگیری آنها و اجرای مجازات سنگین برای این عمل، تا حدی از به دام انداختن دختران دیگر توسط این قوادها جلوگیری کرد.

درنهایت با توجه به اینکه نتایج این پژوهش، به بررسی دختران و زنان آسیب‌دیده بهزیستی محدود بوده است و به دلیل محدودیت‌های موجود، شامل افرادی نمی‌شود که با میل و اراده و به دلیل درآمد بالا، روسپیگری را شغل خود انتخاب کرده‌اند؛ بنابراین این مسئله نیازمند بررسی همه‌جانبه و دقیق‌تر همه ابعاد آن است.

منابع

- آشوری، م، و روایی، ا. (۱۳۸۹). خانواده و روسپیان خیابانی. *مطالعات حقوق خصوصی (حقوق)*، ۴۰(۱)، ۲۰-۱.
- احمدی، ح. (۱۳۸۴). *جامعه‌شناسی انحرافات*، تهران: سمت.
- حقیقت‌دوست، ز. (۱۳۸۳). عوامل زمینه‌ساز فرار دختران از خانه، *رفاه اجتماعی*، سال ۳ (۱۱۳)، ۲۶۵-۲۵۱.
- دادخواه، ا. (۱۳۸۴). عوامل مؤثر بر روسپیگری زنان در ایران، *سایت جمهوری*، ۱-۱۱.
- دیده بان ایران (۱۳۹۷). «چرا با آنهايي که تقاضای خدمات جنسی دارند، برخورد نمی‌شود؟» *آمارهایی از زنان ویژه (سکس ورکرها)* در ایران.
- <https://www.didbaniran.ir/fa/tiny/news-44021>
- ربانی خوراسگانی، ع. و قانع عزیزآبادی، ف. (۱۳۹۴). بررسی تجارب زیسته زنان روسپی (مورد مطالعه: شهرهای یزد و اصفهان). *پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی*، ۲(۲)، ۶۸-۴۹.

ابتلای فرد به اعتیاد منجر می‌شود (که قوی‌ترین عامل زمینه‌ساز شکل‌گیری روسپی‌گری محسوب می‌شود)، ضرورت دارد.

با توجه به اینکه بیشتر دخترانی که اقدام به فرار از منزل کرده بودند، ابتدا به مکان‌های عمومی از جمله حرم مطهر و پارک‌ها پناه آورده و بعد از اخراج از این مکان‌ها و به دلیل نبود جای خواب و نیاز مالی به تن‌فروشی روی آورده بودند، بنابراین با اتخاذ تدابیر و شناسایی این دختران در همان مرحله ابتدایی ورود به این مکان‌ها و انتقال آنها به مرکزی امن، می‌توان تا حد زیادی از تبدیل شدن دختران فراری به تن‌فروش، جلوگیری کرد.

با توجه به اینکه دختران و زنان آسیب‌دیده عموماً هیچ مهارت و آموزشی ندارند و در نتیجه نمی‌توانند هزینه‌های خود را تأمین کنند، باید با ایجاد مراکز آموزش حرفه‌های گوناگون از جمله شیرینی‌پزی، خیاطی، آرایشگری و... که از درآمدهای پذیرفتنی هم برخوردارند، از سقوط این افراد که به دلیل نیاز مالی به ورطه تن‌فروشی کشیده شده‌اند، جلوگیری به عمل آید و یا مانع ادامه آن شد.

یکی از دلایل دیگر انحراف این دسته از افراد، مشکلات و اختلالات روانی است که به شکل غیرارادی و بیمارگونه به گرایش به روسپی‌گری منجر شده است؛ مانند اختلال دوقطبی که در دوران شیدایی به میل جنسی شدید در فرد منجر می‌شود و خانواده‌ها به دلیل آگاهی نداشتن، به جای درمان به موقع برای جلوگیری از رفتار نابهنجار شخص، از خشونت و آزار استفاده می‌کنند. این در حالی است که می‌توان با کمک تخصص روان‌شناسان و روان‌پزشکان و با درمان این افراد، از ادامه این انحراف پیشگیری کرد.

تأثیر رفتار انحرافی دخترانی که در مراکز بهزیستی و بازپروری با یکدیگر مرادده می‌کنند نیز، انکارناپذیر است. طبق نتایج چند مورد از مصاحبه‌ها، دخترانی که مشکل حاد انحرافی نداشتند هم، بعد از ورود به بهزیستی و آشنایی با دیگر دختران، به اعتیاد مبتلا شده و اقدام به تن‌فروشی

- رشیدی، ا. و براتی، م. (۱۳۹۵). بررسی وضعیت زنان زندانی و روش‌های بازپروری آنها (مطالعه موردی: زندانیان اراک در سال ۱۳۹۴). *پژوهش‌نامه زنان*، ۷(۱۷)، ۶۷-۹۳.
- زمردیان، ن. و اکبری، ح. (۱۴۰۱). چگونگی شکل‌گیری روابط فرازناشویی زوجین. *پژوهش‌نامه مددکاری اجتماعی*، ۲۸(۸)، ۲۲۷-۲۶۲.
- سیاح سیاری، ن.؛ حسین شاهی، ح. و رنجگر، ب. (۱۳۸۹). رابطه بین هویت و حمایت اجتماعی والدین در میان نوجوانان. *اندیشه و رفتار در روان‌شناسی بالینی (اندیشه و رفتار)*، ۴(۱۶)، ۶۷-۷۴.
- شیرخانی، ف. (۱۳۸۶). *علل و عوامل سوق‌دهنده زنان به سوی اعتیاد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.*
- صدیق سروسستانی، ا. (۱۳۸۵). *نظام اسلامی و مسئله روسپیگری*. قم: دفتر مطالعات و تحقیقات زنان.
- عبداللهی، م. (۱۳۷۸). موانع قانون‌گرایی در ایران، فرهنگ عمومی، ۲۱(۲۰-۲۱)، ۱۳۰-۱۲۶.
- علوی، ح. (۱۳۸۹). تأثیر عوامل اجتماعی بر گرایش افراد به اعتیاد، سرقت و روسپیگری. *نشریه اسلام و پژوهش‌های تربیتی*، ۲(۲)، ۵-۲۰.
- علیایی زند، ش. (۱۳۸۱). ازدواج نامناسب، بستری زمینه‌ساز برای تن‌فروشی. *رفاه اجتماعی*، ۵(۲)، ۱۱۷-۱۴۲.
- علیایی زند، ش. (۱۳۸۳). *عوامل زمینه‌ساز تن‌دادن به روسپیگری، معاونت پژوهشی دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی.*
- علیوردی نیا، ا.؛ ریاحی، م. و موسوی چاشمی، م. (۱۳۸۶). مطالعه جامعه‌شناختی بزهکاری: آزمون تجربی نظریه فشار عمومی آگنیو، *جامعه‌شناسی ایران*، ۲(۸)، ۸۳-۱۱۱.
- قاسمی، م. و هاشمی، ع. (۱۳۹۸). انجام پژوهش به روش تحلیل تماتیک: راهنمای عملی و گام به گام برای یادگیری و آموزش. *مورد مطالعه: مصرف موسیقی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه ایلام.* عمل فرهنگ ایلام، ۲۰(۶۴-۶۵)، ۳۳-۷.
- قربانی، ا.؛ کرمانی، م.؛ بهروان، ح. و اکبری، ح. (۱۳۹۶). روسپیگری: تحمیل اجتماعی یا انتخاب شخصی؛ ارائه یک تحلیل کیفی. *پژوهش‌نامه مددکاری اجتماعی*، ۱۲(۳)، ۱۴۳-۱۸۴.
- کلانتری، ص.؛ ربانی خوراسگانی، ر. و صداقت، ک. (۱۳۸۴). ارتباط فقر با قانون‌گریزی و شکل‌گیری آسیب اجتماعی. *رفاه اجتماعی*، ۵(۱۸)، ۹۰-۶۵.
- گلشن فومنی، م.ر.؛ تنهایی، ح.الف.؛ ساروخانی، ب. و بهاری، ر. (۱۳۹۲). وضعیت مشارکت اجتماعی در میان روسپیان (مطالعه‌ای تطبیقی در شهرهای تهران، اصفهان، شیراز، کرمانشاه و رشت) در سال ۱۳۹۰. *پژوهش اجتماعی*، ۱۸(۶)، ۱۵۷-۱۷۸.
- لطفی خاچکی، ط.؛ اکبری، ح.؛ کرمانی، م. و ایمانی جاجرمی، ح. (۱۴۰۱). استراتژی‌های بقا در شرایط فقر، در میان افراد کم‌برخوردار شهر مشهد. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۳(۱)، ۱۳۳-۱۵۸.
- محمدپور، ا. (۱۳۹۲). *روش تحقیق کیفی ضد روش (منطق و طرح در روش‌شناسی کیفی)*، تهران: جامعه‌شناسان.
- مدنی قهفرخی، س.؛ رئیس‌دانا، ف. و روشنفکر، پ. (۱۳۹۱). بازار تن‌فروشی خیابانی زنان در کلان‌شهر تهران، *مطالعات اجتماعی ایران*، ۶(۱)، ۱-۲۴.
- مسلمی بیدهندی، پ.؛ آقابخش، ح. و اسماعیلی، الف. (۱۳۹۲). نحوه تأمین نیاز عاطفی زنان از سوی مردان و نقش آن در روسپیگری زنان. *پژوهش اجتماعی*، ۱۹(۶)، ۶۵-۸۲.
- مشکانی، م. ر. و سادات مشکانی، ز. (۱۳۸۱). سنجش تأثیر عوامل درونی و بیرونی خانواده بر بزهکاری نوجوانان. *انجمن جامعه‌شناسی ایران*، ۲(۴)، ۲۵-۳.
- مؤمنی، پ. (۱۳۸۱). *قانون‌گریزی علل و عوامل آن، نشریه وکالت*، ۵(۵)، ۳۵-۳.

- living in the united states. *Criminology Student Work*, 2, 1-11.
- Baker, L. M., Dalla, R. L., & Williamson, C. (2010). Exiting prostitution: An integrated model. *Violence Against Women*, 16(5), 579-600.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New York: General Learning Press.
- Benoit, C., Smith, M., Jansson, M., Magnus, S., Flagg, J., & Maurice, R. (2018). Sex work and three dimensions of self-esteem: Self-worth, authenticity and self-efficacy. *Culture, Health & Sexuality*, 20(1), 69-83.
- Bhat, R. A., & Rajeshwari, R. (2022). Social evils and their impact on society in valley of kashmir during dogra rule from 1846 to 1947. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 21(3), 1417-1419.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Creswell, J.W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. 4th Edition, SAGE Publications, Inc., London.
- Cimino, A. N. (2019). Uncovering intentions to exit prostitution: Findings from a qualitative study. *Victims & Offenders*, 14(5), 606-624.
- Dennis, J. P. (2008). Women are victims, men make choices: the invisibility of men and boys in the global sex trade. *Gender Issues*, 25, 11-25.
- Edlund, L., & Korn, E. (2002). A theory of prostitution. *Journal of Political Economy*, 110, 181-214.
- Freeman, J. (2009). *The feminist debate over prostitution reform*. in Weisberg, D. K., & Steinberg, R. J. (Eds.). Applications of feminist legal theory to women's lives: Sex, violence, work and reproduction. Temple University Press.
- Gesser, N., & Shdaimah, C. S. (2021). I'm doing everything right all over again: how women manage exiting street prostitution over time. *Journal of Qualitative Criminal Justice & Criminology*, 10(4), 151-168.
- Giddens, A. (1997). *The transformation of intimacy: Sexuality, love and eroticism in modern societies*. Cambridge, Polity.
- Goleman, D. (1995). *What's your emotional intelligence quotient? You'll soon find out*. Utne Reader.
- Gregersen, E. (1983). *Sexual practices: The story of human sexuality*. F. Watts.
- Hardman, K. (1997). A social work group for prostituted women with children. *Social Work With Groups*, 20(1), 19-31
- ILO. (2017). *Global estimates of modern slavery: Forced labour and forced marriage*. International Labour Office (ILO), Geneva.
- لاریجانی، م. و میرحسینی، ز. (۱۳۹۸). نیمه پنهان زندگی زنان تن فروش. پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۸(۲)، ۶۴-۴۵.
- میرابی، س. و فولادیان، م. (۱۳۹۸). شناسایی علل و فرایندهای مؤثر بر پدیده روسپیگری (مورد مطالعه: شهر مشهد). جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران، ۸(۱)، ۱۵-۱۰.
- نارنجی‌ها، ه. (۱۳۸۶). ارزیابی سریع وضعیت سوء مصرف مواد در ایران، طرح پژوهشی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی و مؤسسه داریوش.
- نانوای، ن. (۱۳۸۶). بررسی عوامل اجتماعی متأثر بر ناهنجاری‌های رفتاری دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان میان‌دوآب، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد گروه علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز.
- نریمانی، م. (۱۳۹۳). بررسی ابعاد مختلف کیفیت زندگی در فرزندان افراد معتاد، توسعه روستایی، ۱(۶)، ۱۰۸-۱۲۲.
- وروایی، ا؛ نیازخانی، م. و کلاکی، ح. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر عوامل اقتصادی بر گرایش به ناهنجاری اجتماعی و راهکارهای انتظامی - اجتماعی پیشگیری از آن/ مطالعه موردی: روسپیگری خیابانی. انتظام اجتماعی، ۲(۱)، ۱۲۵-۱۲۰.
- هومن، ح. و لیوارجانی، ش. (۱۳۸۷). بررسی اعتبار، روایی و هنجاریابی، پرسش‌نامه حمایت اجتماعی SSQ برای دانش‌آموزان مقطع متوسطه. علوم تربیتی، ۱(۱)، ۱۶۲-۱۴۷.
- یوسفی، ع. و اکبری، ح. (۱۳۹۲). وضعیت ارتکاب جرم و دگرگونی در الگوی جرم در ایران، در گزارش اجتماعی کشور، جلد اول، تهران: انتشارات وزارت کشور، ۳۲۱-۳۸۸.
- Ackerman, N. W. (1958). The psychodynamics of family life. New York, Norton, 23, 17-20.
- Alzoubi, R. Q. (2018). Should female prostitution be legalized? an opinion survey of jordanian citizens

- Yasin, R., & Namoco, S. I. O. (2021). Prostitution: a new dynamic of discrimination. *Gender in Management: An International Journal*, 36(4), 553-567.
- Zaitseva, M., Kawamura, T., Loomis, R., Goldstein, H., Blauvelt, A., & Golding, H. (2002). Stromal-derived factor 1 expression in the human thymus. *The Journal of Immunology*, 168(6), 2609-2617.
- Kofod, J. (2018). Business women and exit programs. *SAGE Open*, 8(4), 1-18.
- Lee, J. (2001). The people make the process: Commitment to employees, decision making, and performance. *Journal of Management*, 27(2), 163-189.
- Lépine, J. P., & Briley, M. (2011). The increasing burden of depression. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 7(1), 3-7.
- Mears, A., & Connell, C. 2016. The paradoxical value of deviant cases: toward a gendered theory of display work. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 41(2), 333-359.
- Merton, R. K. (1996). *Social problems and social theory, contemporary social problems*. New York, Harcourt, Brace, World.
- Monroe, J. (2005). Women in street prostitution: The result of poverty and the brunt of inequity. *Journal of Poverty*, 9(3), 69-88.
- Nasir, R., Zamani, Z. A., Ismail, R., Yusoff, F., & Khairuddin, R. (2010). Self-esteem and cognitive distortion among women involved in prostitution in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 1939-1944.
- Pujhana, I. K. W., & Lestari, M. D. (2021). The dynamic of intimacy in prostitution. *Buletin Psikologi*, 29(1), 116-129.
- Qayyum, S., Iqbal, M. M. A., Akhtar, A., Hayat, A., Janjua, I. M., & Tabassum, S. (2013). Causes and decision of women's involvement into prostitution and its consequences in Punjab, Pakistan. *Academic Research International*, 4(5), 398-411.
- Robertson, A. M., Syvertsen, J. L., Amaro, H., Martinez, G., Rangel, MG. Patterson, T. L., & Strathdee, S. A. (2014). Can't buy my love: A typology of female sex workers' commercial relationships in the mexico-u.s. border region. *The Journal of Sex Research*, 51(6), 711-720.
- Sallmann, J. (2010). Living with Stigma: Women's experiences of prostitution and substance Use. *Affilia: Journal of Women and Social Work*, 25 (2), 146-159.
- Sutherland, E. H. (1949). *Principles of criminology*. Chicago: Lippincott.
- Scott, J., & Marshall, G. (2009). *A dictionary of sociology*. (Eds.) Oxford University Press, USA.
- Wallerstein, J. S., & Kelly, J. B. (1976). The effects of parental divorce: Experiences of the child in later latency. *American Journal of Orthopsychiatry*, 46(2), 256-269.
- Whitman, T. L., & Shivers, C. (2009). Religiosity, spirituality, and socioemotional functionin in mothers of children with autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 39(5), 706-719.